

Rapport

Projectnummer: 377587

Projectnummer TenneT: 002.522.40

Referentienummer: SWNL0276588

Documentnummer TenneT: 0917586

Datum: 03-06-2021

Vooronderzoek Ontplofbare Oorlogsresten project 'Aanleg 150kV verbinding de Weel – Middenmeer', gemeente Hollands Kroon

Bureauonderzoek

Definitief

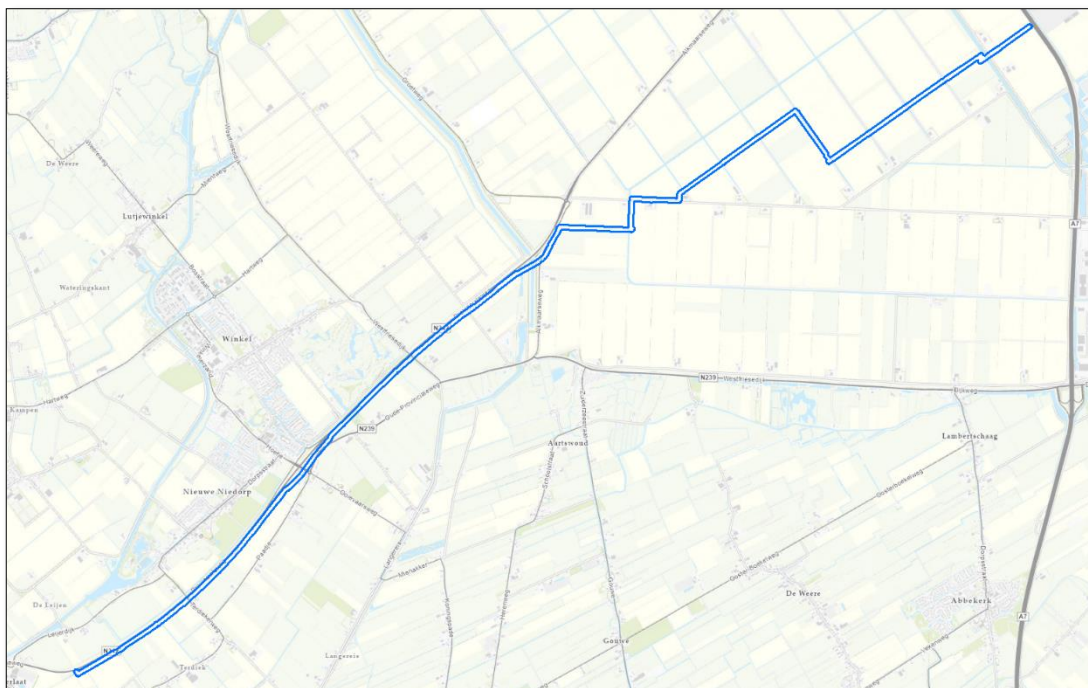
Verantwoording

Titel	Vooronderzoek Ontploffbare Oorlogsresten project 'Aanleg 150kV verbinding de Weel – Middenmeer', gemeente Hollands Kroon
Subtitel	Bureauonderzoek
Projectnummer	377587
Projectnummer TenneT	002.522.40
Referentienummer	SWNL0276588
Documentnummer TenneT	0917586
Revisie	D1
Revisie TenneT	2.0
Datum	03-06-2021
Auteur	Esmee Sanders
E-mailadres	esmee.sanders@sweco.nl
Gecontroleerd door	Jorick Palma
Paraaf gecontroleerd	
Goedgekeurd door	Tanja van Zanden
Paraaf goedgekeurd	

Sweco Nederland B.V. voert het Vooronderzoek Ontploffbare Oorlogsresten (OO) uit conform de geldende wet- en regelgeving van de CS-VROOen overige wetgeving. Sweco Nederland B.V. beschikt over certificeringen op het gebied van Ontploffbare Oorlogsresten (CS-VROO), Kwaliteit (ISO 9001), Veiligheid (Veiligheidsladder, VCA**), Duurzaamheid (ISO 14001, CO2-Prestatieladder) en V&G-management (OHSAS 18001). Met deze certificeringen zijn wij gekwalificeerd om te kunnen werken aan toonaangevende projecten.

Administratieve gegevens

Uitvoerder	Sweco Nederland B.V.
Provincie	Noord-Holland
Gemeente	Hollands Kroon
Plaats	Oude Niedorp, Nieuwe Niedorp, Middenmeer
Projectnaam	150kV Middenmeer - de Weel
Opdrachtgever	TenneT TSO
Oppervlakte onderzoeksgebied	Circa 70 ha
Projectmedewerker(s)	Esmee Sanders, Jorick Palma
Periode van uitvoering	April 2021
Beheer en plaats van documentatie	Sweco Nederland B.V.

Afbeelding 1 Onderzoeksgebied

Inhoudsopgave

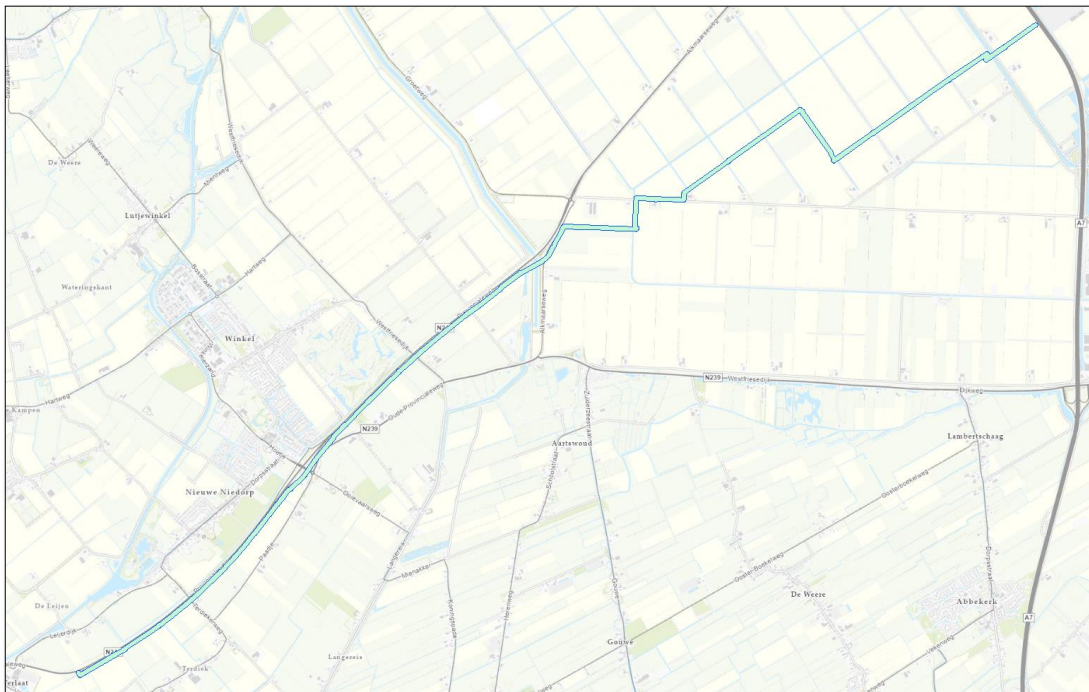
1	Managementsamenvatting	5
2	Inleiding	6
2.1	Aanleiding van het onderzoek	6
2.2	Methodiek	6
2.3	Doelstelling	7
2.4	Teamleden	7
3	Bureauonderzoek	8
3.1	Afbakening onderzoeksgebied, huidig gebruik en toekomstig gebruik	8
3.1.1	Afbakening onderzoeksgebied	8
3.1.2	Huidig gebruik van het onderzoeksgebied	8
3.1.3	Toekomstig gebruik van het onderzoeksgebied	8
3.2	Informatie van de opdrachtgever	8
3.3	Aanwezige informatie over de bodemgesteldheid	8
4	Resultaat bronneninventarisatie	9
4.1	Resultaat historisch feitenmateriaal	9
4.2	Naoorlogse werkzaamheden	14
5	Analyse historisch feitenmateriaal	15
6	Conclusie en advies	16
6.1	Conclusie en advies	16

Bijlage 1	Bodembelastingkaart Ontploffbare Oorlogsresten
Bijlage 2	Inventarisatiekaart
Bijlage 3	Situering luchtfoto's
Bijlage 4	Chronologische lijst gebeurtenissen
Bijlage 5	Resultaat onderzoek Wardocs
Bijlage 6	Historisch topografische kaarten
Bijlage 7	Geraadpleegde bronnen

1 Managementsamenvatting

De analyse van het feitenmateriaal uit de inventarisatie heeft tot de conclusie geleid dat er geen ontplofbare oorlogsresten (meer) in het onderzoeksgebied te verwachten zijn. Het onderzoeksgebied wordt daarmee onverdacht verklaard (zie ook de Bodembelastingkaart OO in bijlage 1). Grondroerende werkzaamheden die binnen het onderzoeksgebied zullen plaatsvinden, kunnen op reguliere wijze worden uitgevoerd.

Op basis van de chronologische gebeurtenissenlijst (bijlage 4) is een kort overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen in hoofdstuk 4 beschreven. De gebeurtenissenlijst is het resultaat van het aangetroffen en geanalyseerde (historische) feitenmateriaal, op basis waarvan bovenstaande conclusie is getrokken.

Afbeelding 2 Uitsnede Bodembelastingkaart

2 Inleiding

2.1 Aanleiding van het onderzoek

In opdracht van TenneT TSO B.V. heeft Sweco Nederland B.V. een vooronderzoek ontplofbare oorlogsresten uitgevoerd in gemeente Hollands Kroon. De aanleiding voor dit onderzoek is de aanleg van een nieuwe 150 kV hoogspanningsverbinding tussen de stations De Weel en Middenmeer. De nieuwe verbinding wordt middels gestuurde boringen en open ontgravingen aangelegd. Bij deze open ontgravingen vinden bodemingrepen tot 2,1 m -mv plaats. De breedte van de ontgraving zal circa 1.5 m bedragen. Ten behoeve van het onderzoeksgebied is een buffer van 25 m aan weerszijden van het tracé aangehouden (zie afbeelding 1).

De mogelijke aanwezigheid van explosieven in de ondergrond houdt in Nederland over het algemeen verband met de Tweede Wereldoorlog. Handelingen die leidden tot ontplofbare oorlogsresten in de bodem, betroffen bijvoorbeeld het afwerpen van munitie, beschietingen vanuit de lucht/vanaf het water/op het land, het neerstorten van vliegtuigen, gevechten tijdens de begin-, tussen- en eindfase van de Tweede Wereldoorlog, het dumpen van munitie en het verdedigen van gebieden met mijnevelden, en dergelijke

2.2 Methodiek

Dit vooronderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontplofbare Oorlogsresten ('CS-VROO'). De door Sweco Nederland B.V. gebruikte onderzoeksopzet en methodiek zijn overeenkomstig deze proceseisen. Het bronnenonderzoek vindt plaats op basis van een inventarisatie van de volgende archieven.

Bron verplicht raadplegen	Geraadpleegd door Sweco
Literatuur	√
Gemeentelijk en provinciaal archief	√
Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie	√
Nationaal Archief te Den Haag	√
Semi-statisch Informatie Beheer Ministerie Defensie te Rijswijk	√
Explosieven Opruimingsdienst Defensie	√
Luchtfotocollectie Wageningen Universiteit, Topografische Dienst en	√
Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of	√
Schotland te Edinburgh	
Krantenberichten	√
Nederlands Instituut voor Militaire Historie, collectie 575	√
The National Archives Londen	√
Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg	√
VEO Bommenkaart	√
Onderhavige gemeente(n)	√
ProRail	√
Bron aanvullend raadplegen	Geraadpleegd door Sweco
Luchtfotocollectie The Aerial Reconnaissance Archives	√
The National Archives Washington DC	
Getuigenverklaringen	
Nederlands Instituut voor Militaire Historie, collectie 409	√

2.3 Doelstelling

De bodemingrepen die gepaard gaan met de geplande werkzaamheden, zullen eventueel aanwezige OO in de bodem kunnen activeren. Derhalve dienen, voorafgaand aan die werkzaamheden, de risico's op het aantreffen van OO binnen het onderzoeksgebied in kaart te worden gebracht. Het vooronderzoek OO heeft tot doel om te beoordelen of er indicaties zijn dat binnen het onderzoeksgebied explosieven aanwezig zijn, en zo ja, om het verdachte gebied af te bakenen. Dit gebeurt op basis van verzameld en geanalyseerd (historisch) feitenmateriaal.

2.4 Teamleden

Het onderzoek is in april 2021 uitgevoerd door Esmee Sanders. De rapportage is intern gecontroleerd door Jorick Palma.

3 Bureauonderzoek

3.1 Afbakening onderzoeksgebied, huidig gebruik en toekomstig gebruik

3.1.1 Afbakening onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied is gelegen in provincie Noord-Holland in gemeente Hollands Kroon. Het voorgenomen kabeltracé kruist ten zuiden van Nieuw Niedorp en Winkel. De exacte locatie van het plangebied wordt weergegeven in bijlage 1. Het onderzoeksgebied betreft een straal van 25 m hieromheen (zie afbeelding 1).

3.1.2 Huidig gebruik van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt grotendeels in agrarisch gebied en volgt de Provinciale Weg (N242). Enkele doorgaande wegen, waterlopen en dijklichamen worden gekruist met gestuurde boringen.

3.1.3 Toekomstig gebruik van het onderzoeksgebied

Het gebruik van het plangebied wijzigt niet.

3.2 Informatie van de opdrachtgever

Opdrachtgever heeft onderstaande informatie geleverd aan Sweco Nederland B.V.

Kaartmateriaal

Opdrachtgever heeft een digitale topografische kaart met RD-coördinaten (AutoCAD dwg OF dxf formaat OF ArcGIS-formaat) ter beschikking gesteld. Hierop staat het onderzoeksgebied aangegeven.

Bodemgesteldheid

De opdrachtgever heeft geen informatie beschikbaar gesteld over de bodemgesteldheid in het onderzoeksgebied.

Naoorlogse werkzaamheden

De opdrachtgever heeft geen informatie beschikbaar gesteld over mogelijke naoorlogse werkzaamheden in het onderzoeksgebied.

3.3 Aanwezige informatie over de bodemgesteldheid

Op basis van de gegevens van het DINOloket kan worden geconcludeerd dat de ondergrond ter plaatse van het onderzoeksgebied bestaat uit afwisselend matig siltige klei en veen. Vanaf circa 8,0 m is zand aanwezig. De laag met een 10 MPa conusdruk-weerstand en een minimale dikte van 0,5 m (dit betreft de maximale indringingsdiepte van mogelijk aanwezige OO) is gelegen op tussen 8,0 en 10,0 m-mv.

4 Resultaat bronneninventarisatie

In dit hoofdstuk wordt het resultaat van de inventarisatie van het bronnenmateriaal beschreven. Daarbij worden de (historische) feiten opgedeeld in drie tijdsperiodes: mei 1940, de bezettingsperiode en de bevrijding. Tevens is een korte beschrijving opgenomen betreffende de naoorlogse werkzaamheden ter plaatse van het onderzoeksgebied. Voor een beschrijving van het gebruikte bronnen wordt verwezen naar bijlage 7.

4.1 Resultaat historisch feitenmateriaal

Mei 1940

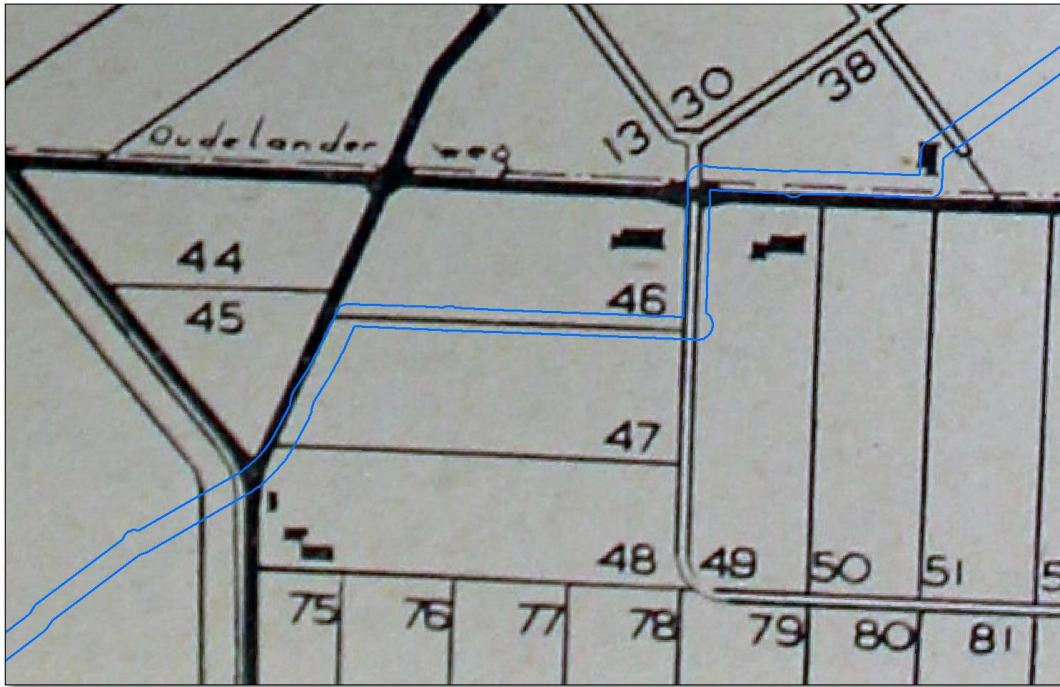
Op 10 mei 1940 overschreden Duitse soldaten van de *1. Kavalleriedivision* de Nederlandse grens in Groningen en Drenthe. De eerste Duitse soldaten bereikten op 12 mei om 17:00 uur de Afsluitdijk. De Nederlandse soldaten werden teruggedreven naar de stelling Kornwerderzand, alwaar zij de Duitse troepen een halt toe riepen. Door het gebrek aan vaartuigen konden de Duitse soldaten niet de oversteek naar West-Friesland maken of de stelling Kornwerderzand in de rug aanvallen. Er restte voor hen slechts één optie en dat was via een dekkingsloze Afsluitdijk pogen de stelling Kornwerderzand te overmeesteren. Na meerdere mislukte pogingen had de *1. Kavalleriedivision* zich erbij neergelegd dat zonder massale luchtsteun en zonder zware artillerie een verovering van Kornwerderzand niet mogelijk was. Des te verbaasder waren de Duitse troepen toen de commandant van de stelling op 15 mei 1940 de capitulatie kwam aanbieden.

Door de goede en effectieve verdediging hebben de Nederlandse troepen de Duitse soldaten de doorgang naar West-Friesland weten te ontzeggen. Hierdoor hebben er in mei 1940 geen oorlogshandelingen binnen of nabij het onderzoeksgebied plaatsgevonden.

Bezettingsperiode

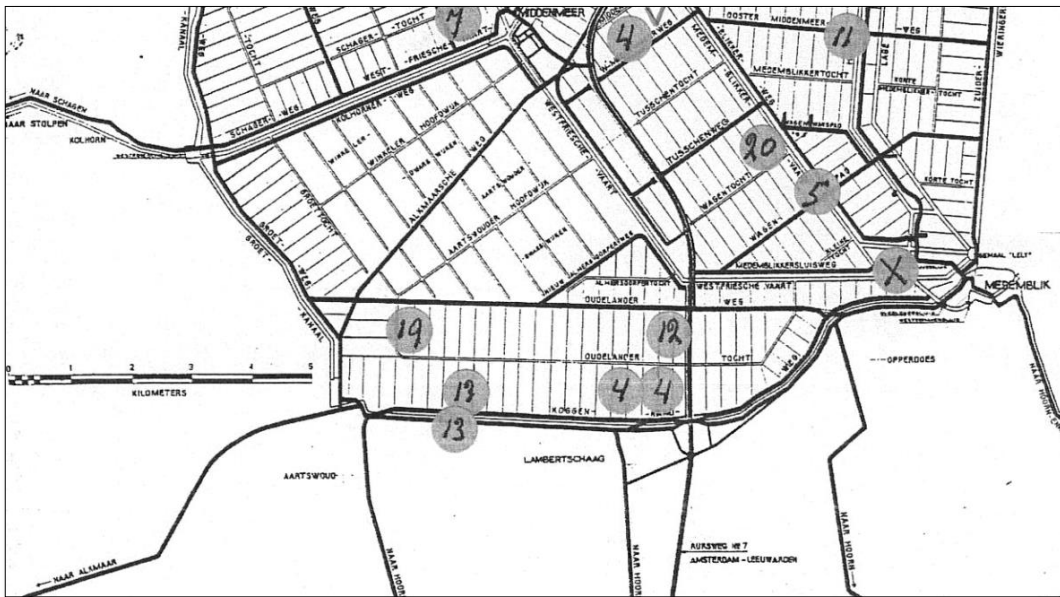
Het vliegveld Middenmeer was voor de oorlog niet meer dan een perceel land dat voornamelijk beschikbaar was al noodlandingsterrein voor vliegtuigen. Al spoedig na de Nederlandse capitulatie werd het vliegveld door de Duitse bezetter in gebruik genomen. Er werd een zogenaamd 'schijnvliegveld' van gemaakt. Het complex is tot aan de onderwaterzetting van de polder in 1945 intact gebleven. Tijdens de bezettingsjaren zijn er enkele bommen op of nabij het vliegveld terechtgekomen. Ook heeft de EOD in de jaren '80 nog onderzoek uitgevoerd op deze locatie, maar besloot niet tot nader onderzoek over te gaan.

Ook langs het onderzoeksgebied is er één keer melding gemaakt van het neerkomen van bommen. In de nacht van 26 op 27 maart 1942 werden er in totaal een zestal bommen gemeld aan de Medemblikkerweg (4 bommen op kavel K70 en 1 bom op kavel K71) en aan de Alkmaarseweg (1 bom op kavel D48). Het onderzoeksgebied grenst aan kavel D48 (zie afbeelding 3).

Afbeelding 3 Kavelindeling sectie D

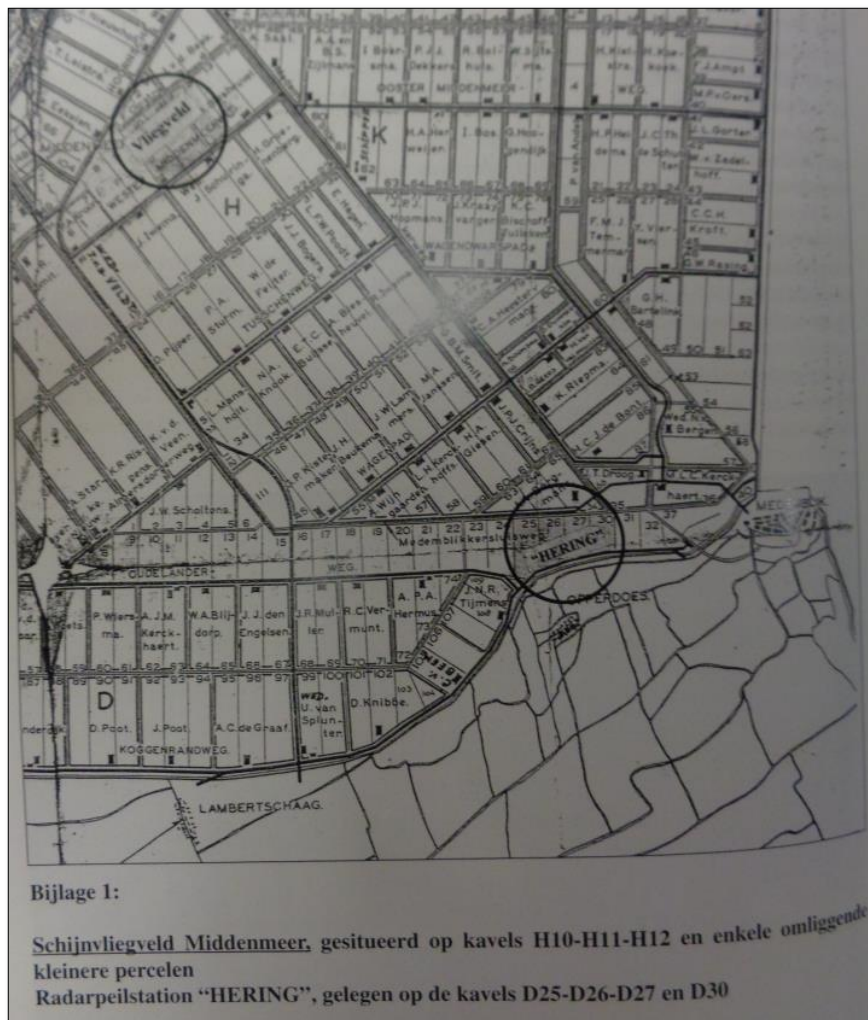
In de Wieringermeer zijn meerdere vliegtuigen gecrashed of hebben een noodlanding gemaakt. Op afbeelding 3 zijn de locaties nabij het onderzoeksgebied zichtbaar. Nummer 19 is gelegen langs het onderzoeksgebied. Het betrof hier een Engelse jager, *Spitfire*, welke tijdens een luchtgevecht midden op de dag op 8 oktober 1944 werd neergeschoten en neerkwam aan de Oudelandeweg kavel D49. De piloot werd gevangen genomen. Vermoedelijk is hij per parachute neergekomen.

Afbeelding 4 Uitsnede kaart met neergestorte vliegtuigen (bron: 1940-1945: Wieringermeer in de bezettingsjaren).

Aan de zuidzijde van de polder werden 4 landbouwkavels aan de Koggenrandweg door de Duitse bezetter in gebruik gesteld als radarpeilstation. Dit station, genaamd Hering, was bedoeld om de geallieerde vliegtuigen op te sporen zodra deze de Noordzee overstaken. Het gehele perceel was omringd met prikkeldraad. Achter het prikkeldraad verrezen betonnen mitrailleurbunkers, een luchtafweerstelling, betonnen en houten onderkomens voor manschappen en funderingen voor radarapparatuur. Eind 1943 werd de radarapparatuur verbeterd en werden er aan de westzijde van het peilstation, buiten de bestaande percelen, twee modernere peilsystemen gebouwd op een betonnen fundering. Deze zijn op de luchtfoto's waar te nemen. Beide torens waren wel omringd met prikkeldraad, maar er was geen verdere verdediging aanwezig.

Op onderstaande afbeelding zijn de locaties van het radarpeilstation en het schijnvliegveld Middenmeer weergegeven.

Afbeelding 5 Uitsnede kaart met het schijnvliegveld en het radarpeilstation (bron: 1940-1945: Wieringermeer in de bezettingsjaren).

Bevrijding

Op 17 april 1945 – vlak voor de bevrijding – blies het terugtrekkende Duitse leger de Wieringermeerdijk op. Met verwoestende kracht stroomde het IJsselmeerwater de polder in: 20.000 hectare kostbare landbouwgrond ging verloren, 'Nieuw land' dat pas 15 jaar eerder op de zee was gewonnen. Na de bevrijding bleek de ravage enorm. Circa 80% van de bebouwing, de hele oogst en vrijwel alle landbouwwerktuigen waren volledig verwoest. Een ramp voor de ondervoede bevolking van West Nederland.

Ondergelopen Wieringermeerpolder 1945

Afbeelding 6 Wieringermeer na inundatie (bron: www.hollandlandofwater.com/inundatie-wieringermeer-1945)

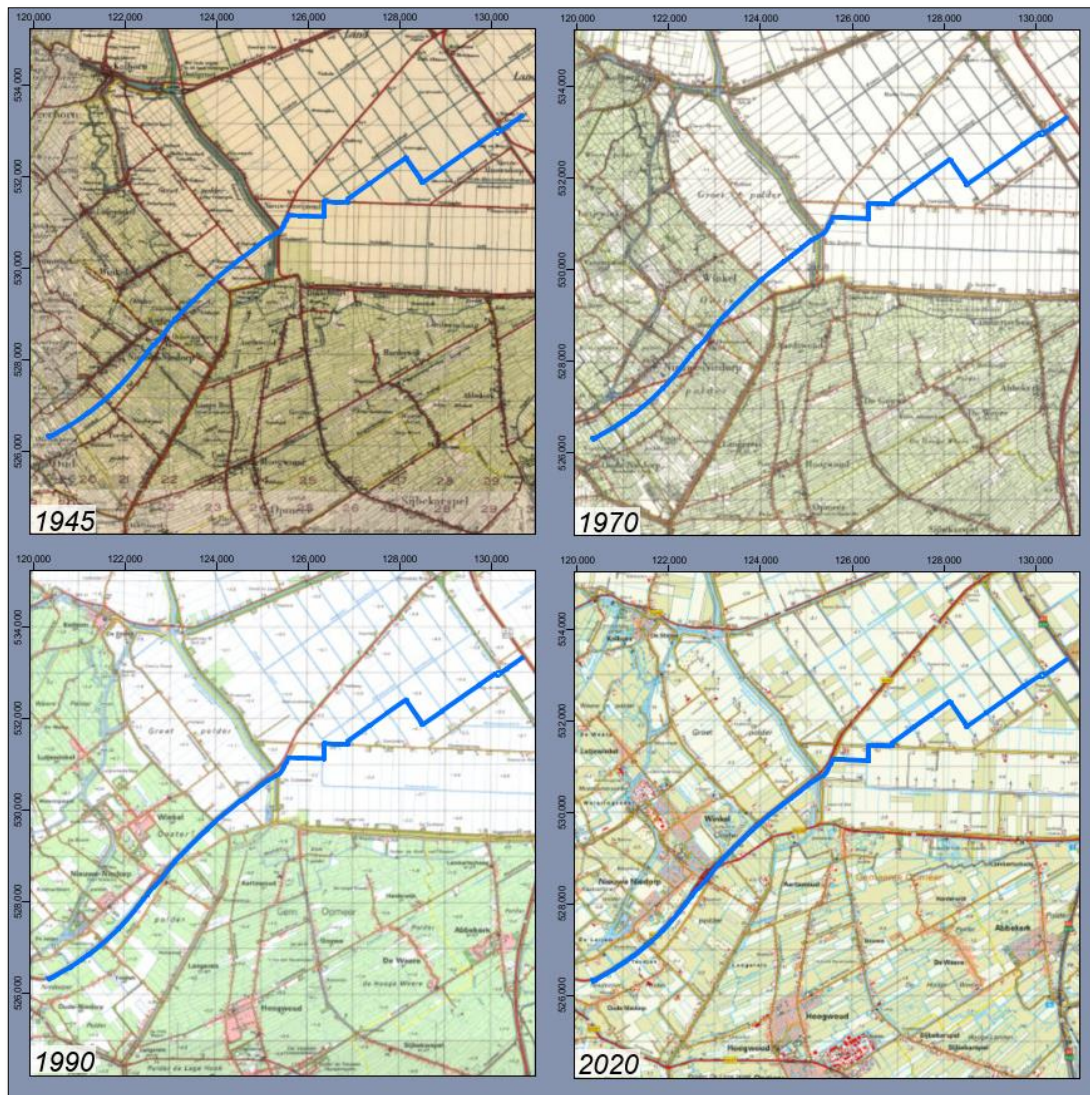
Een dag later kwam de *3rd Canadian Infantry Division* aan bij de kop van de Afsluitdijk aan de Friese zijde. Bij deze Wonsstelling werd door de *Wehrmacht* nog enkele dagen tegenstand geboden. De Canadese troepen werden daarna richting Duitsland gestuurd en werd er geen poging gedaan om de Afsluitdijk over te steken. Hierdoor werd West Nederland en daarmee tevens het onderzoeksgebied pas op 5 mei 1945 daadwerkelijk bevrijd. Bij de bevrijding hebben er zich geen oorlogshandelingen binnen of nabij het onderzoeksgebied afgespeeld. Op afbeelding 7 is het snelle verloop van de bevrijding in april/mei 1945 weergegeven. Tevens is te zien dat de complete Wieringermeer is geïnundeerd (donkerblauwe gearceerd gebied).

Afbeelding 7 Verloop troepenbewegingen maart-mei 1945
(bron: De bevrijding van Nederland 1944-1945)

4.2 Naoorlogse werkzaamheden

Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog bestond een groot gedeelte van het onderzoeksgebied uit polderlandschap en landbouwareaal. Op enige ruilverkaveling en verbreding van bestaande wegen na, hebben er ter plaatse van het onderzoeksgebied geen grootschalige naoorlogse werkzaamheden plaatsgevonden (zie afbeelding 8).

Afbeelding 8 Onderzoeksgebied in verschillende naoorlogse jaren (bron: Kadaster)

5 Analyse historisch feitenmateriaal

Het historisch feitenmateriaal, afkomstig van de inventarisatiefase, is in dit hoofdstuk gedetailleerd geanalyseerd. Op basis hiervan wordt vastgesteld of er sprake is van de vermoedelijke aanwezigheid van explosieven.

Verdacht of onverdacht

Bij de analyse wordt het bronnenmateriaal geanalyseerd conform de richtlijnen van de CS-VROO. Hierin staat beschreven welke oorlogshandelingen wel of niet tot een verdacht gebied leiden. Tevens staat beschreven hoe het verdachte gebied in horizontale en verticale zin dient te worden afgebakend.

Analyse

- Er hebben ter plaatse van het onderzoeksgebied zowel bij de inval in mei 1940 als bij de bevrijding in 1945 geen gevechten binnen het onderzoeksgebied plaatsgevonden.
- Door het opblazen van de Wieringermeerdiijk, is het onderzoeksgebied deels onder water komen te staan.
- Tijdens de bezettingsperiode hebben er wel oorlogshandelingen plaatsgevonden nabij het onderzoeksgebied. Dit betrof het neerkomen van afwerpmunitie of het crashen dan wel noodlandingen van vliegtuigen. Het overgrote deel van de bombardementen vonden plaats op het schijnvliegveld van Middenmeer. Doordat de Wieringermeer kort voor WOII was drooggelegd, was het gebied in strakke kavels verdeeld. De luchtbeschermingsdienst heeft tijdens WOII nauwkeurig bijgehouden op welke kavels bommen dan wel vliegtuigen terecht zijn gekomen.
- Er zijn door de EOD wel enkele vondsten gemeld. Deze locaties betroffen voornamelijk woonlocaties in Middenmeer. Uit de rapporten van de EOD blijkt dat het overgrote deel is aangevoerd van elders. Daarnaast zijn er geen meldingen binnen het onderzoeksgebied bekend.
- De luchtfoto's van het onderzoeksgebied laten geen bominslagen, schades of andere gevolgen van oorlogshandelingen binnen het onderzoeksgebied zien.
- Er zijn geen vliegtuigen binnen het onderzoeksgebied neergestort. Er is wel één vliegtuig nabij het onderzoeksgebied neergestort. Dit toestel kwam op 8 oktober 1944 neer op kavel D49, welke gelegen is langs het onderzoeksgebied. De eerst beschikbare luchtfoto van de betreffende kavel is van 26 februari 1945. Op deze foto zijn geen eenduidige sporen van de crash/noodlanding aangetroffen. Hierdoor kan geen locatie en daarmee tevens geen verdacht gebied worden aangemerkt.
- Er is één bominslag gemeld op kavel D48 in de nacht van 26 op 27 maart 1942. Er zijn geen luchtfoto's van de betreffende kavel beschikbaar, welke minder dan een jaar na de oorlogshandelingen zijn genomen. Er is dus geen visuele bevestiging van de bominslag. Conform het gemeentearchief zijn de bommen welke in de Wieringermeer terecht kwamen, wel ontploft. Op basis van de gegevens van Wardocs is het meest waarschijnlijke scenario dat de bommenwerper door een Duitse nachtjager is aangevallen, dat deze zijn bommen loste, omkeerde en na een tweede gevecht uiteindelijk is neergestort ten zuiden van vliegveld De Kooy. De bommenwerper had vermoedelijk zeven bommen aan boord. In dat geval mist er één bom. Aangezien de bommen over een grote afstand zijn neergekomen en overige informatie ontbreekt, kan de mogelijk inslag van de vermoedelijk laatste bom niet worden gereconstrueerd. Op basis daarvan kan er dan ook geen verdacht gebied worden bepaald.

Op basis van die analyse is het onderzoeksgebied **onverdacht** verklaard.

6 Conclusie en advies

6.1 Conclusie en advies

Op basis van de analyse van het historisch feitenmateriaal wordt het onderzoeksgebied als **onverdacht** aangemerkt. Sweco Nederland B.V. adviseert om de grondroerende werkzaamheden voor de onverdachte gebieden regulier, zonder aanvullend explosieven-onderzoek, uit te voeren.

Bijlage 1 Bodembelastingkaart Ontplofbare Oorlogsresten

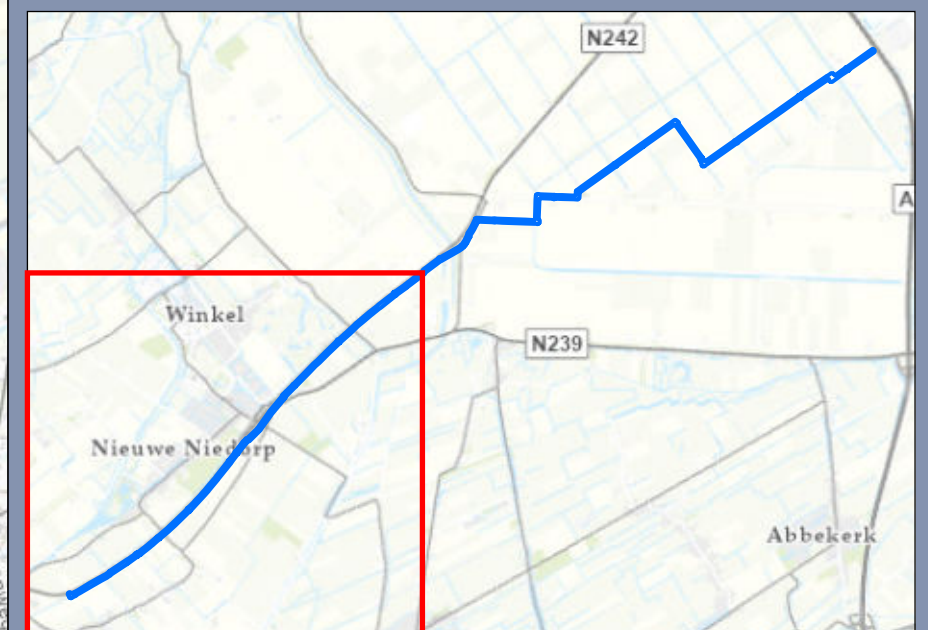
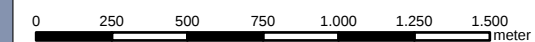
Legenda

Onderzoeksgebied

Onverdacht

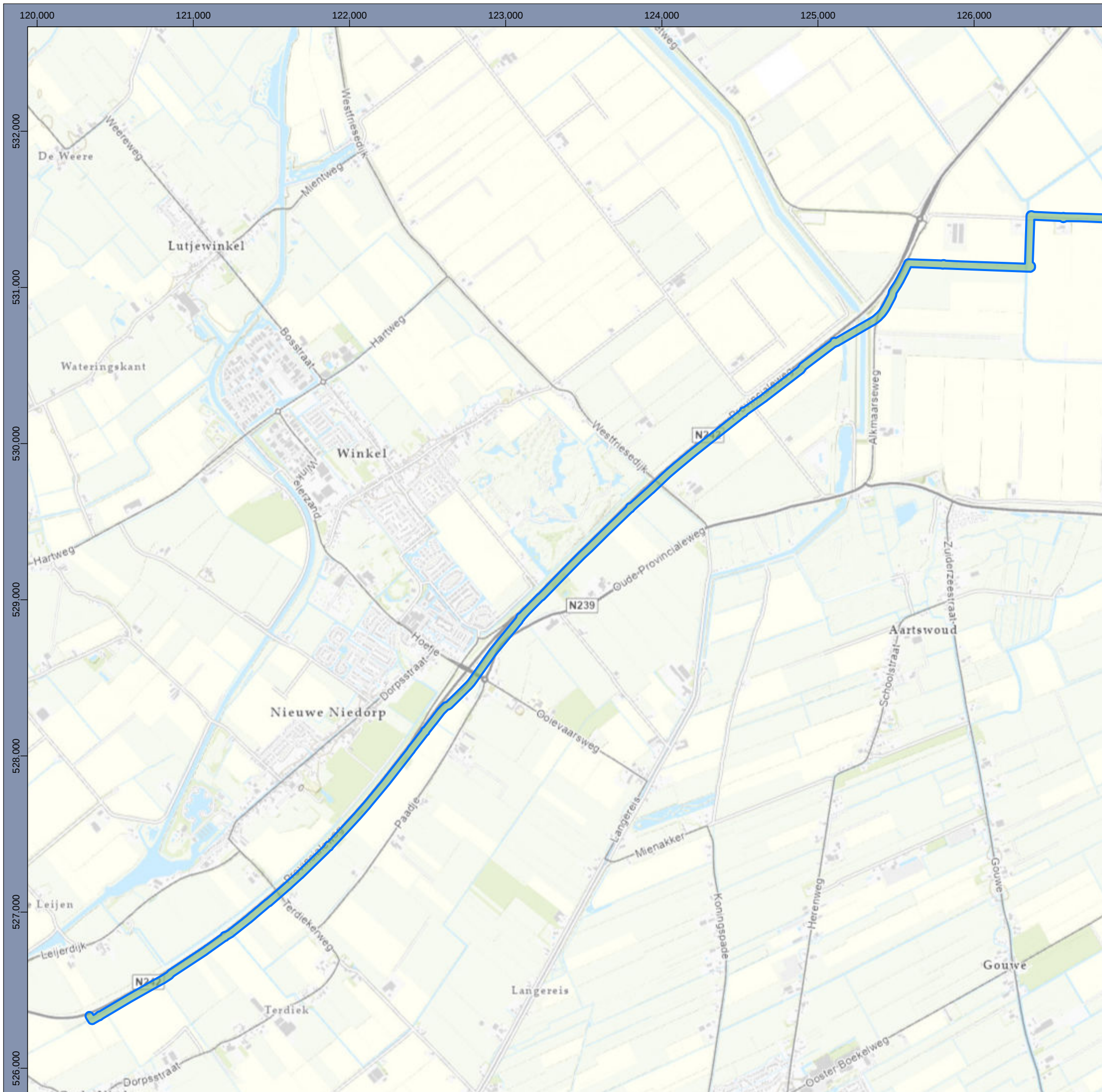
Bodembelastingkaart OO Tracé Middenmeer-de Weel 1/4

Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 377587

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 5-5-2021
Schaal: 1:25.000
Formaat: A3

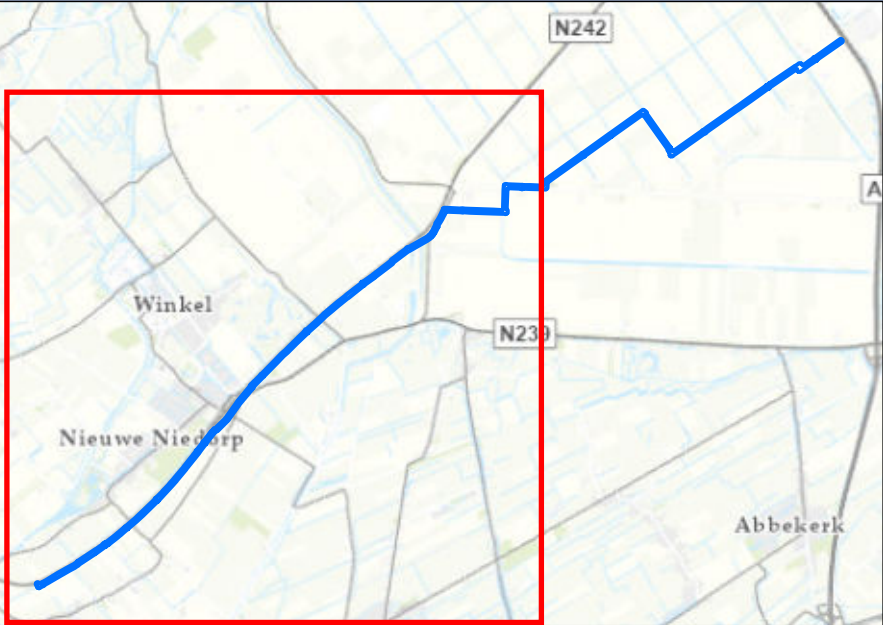
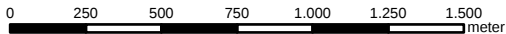
Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

SWECO

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Onverdacht

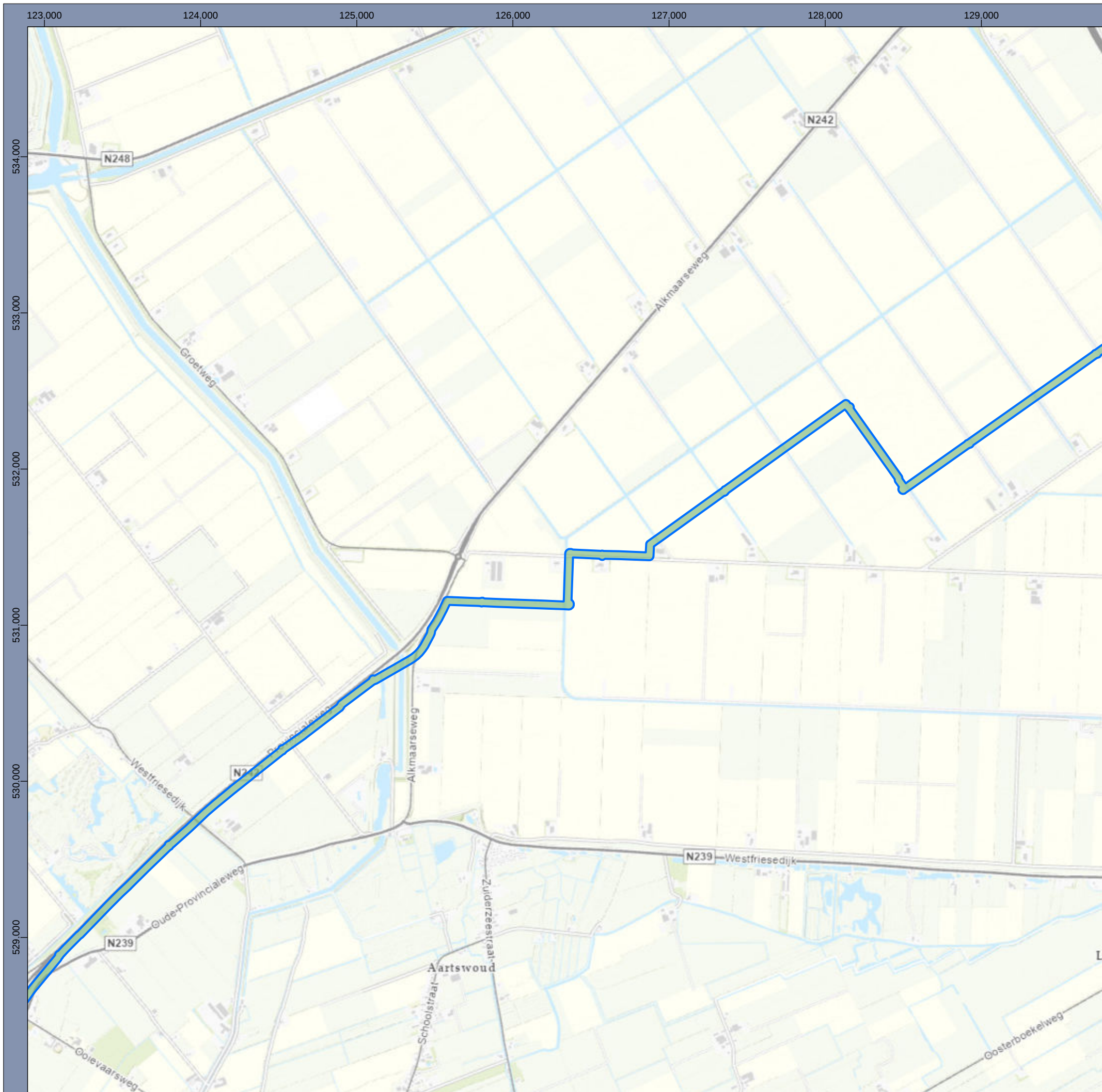
Bodembelastingkaart OO
Tracé Middenmeer-de Weel 2/4

Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 377587

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 5-5-2021
Schaal: 1:25.000
Formaat: A3

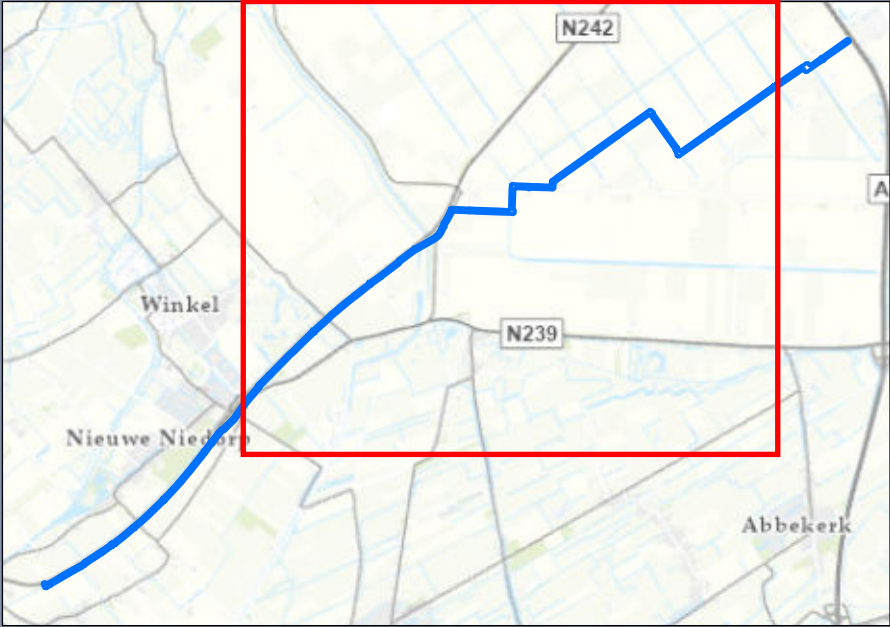
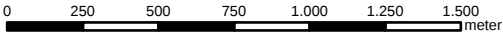
Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Onverdacht

Bodembelastingkaart OO
Tracé Middenmeer-de Weel 3/4

Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 377587

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 5-5-2021
Schaal: 1:25.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

127,000 128,000 129,000 130,000 131,000 132,000

535,000

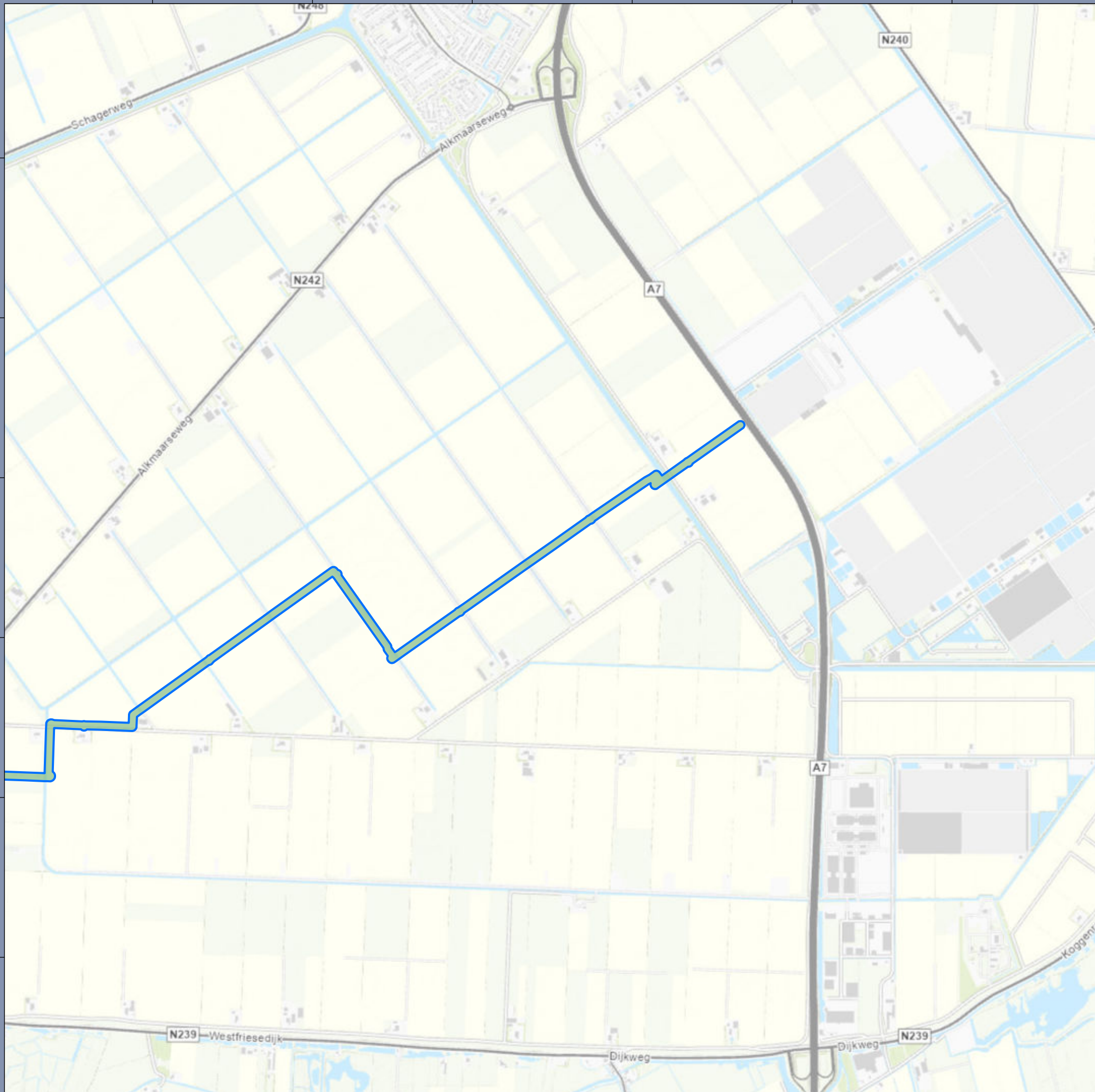
534,000

533,000

532,000

531,000

530,000

Legenda

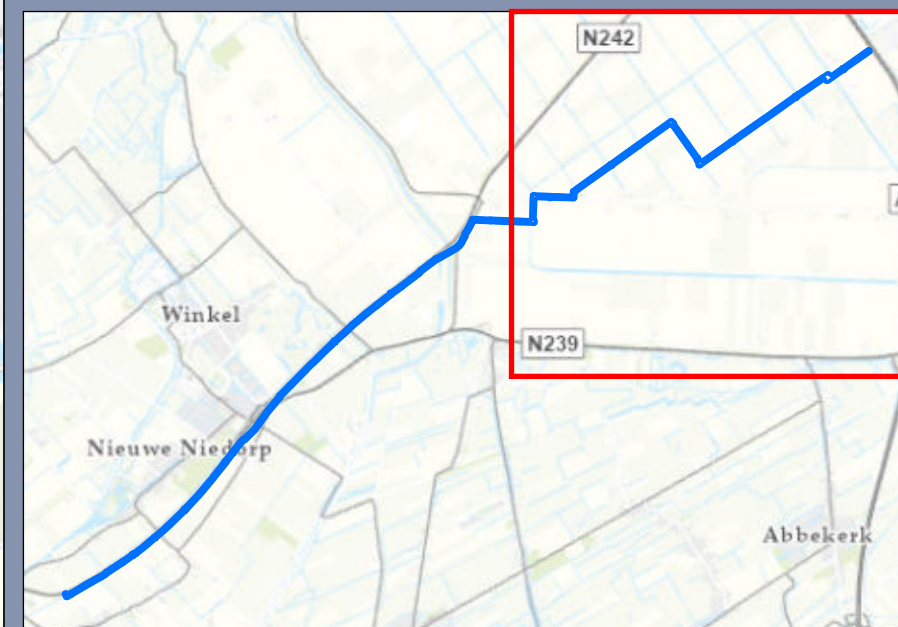

Onderzoeksgebied

Onverdacht

0 250 500 750 1.000 1.250 1.500 meter

Bodembelastingkaart OO Tracé Middenmeer-de Weel 4/4

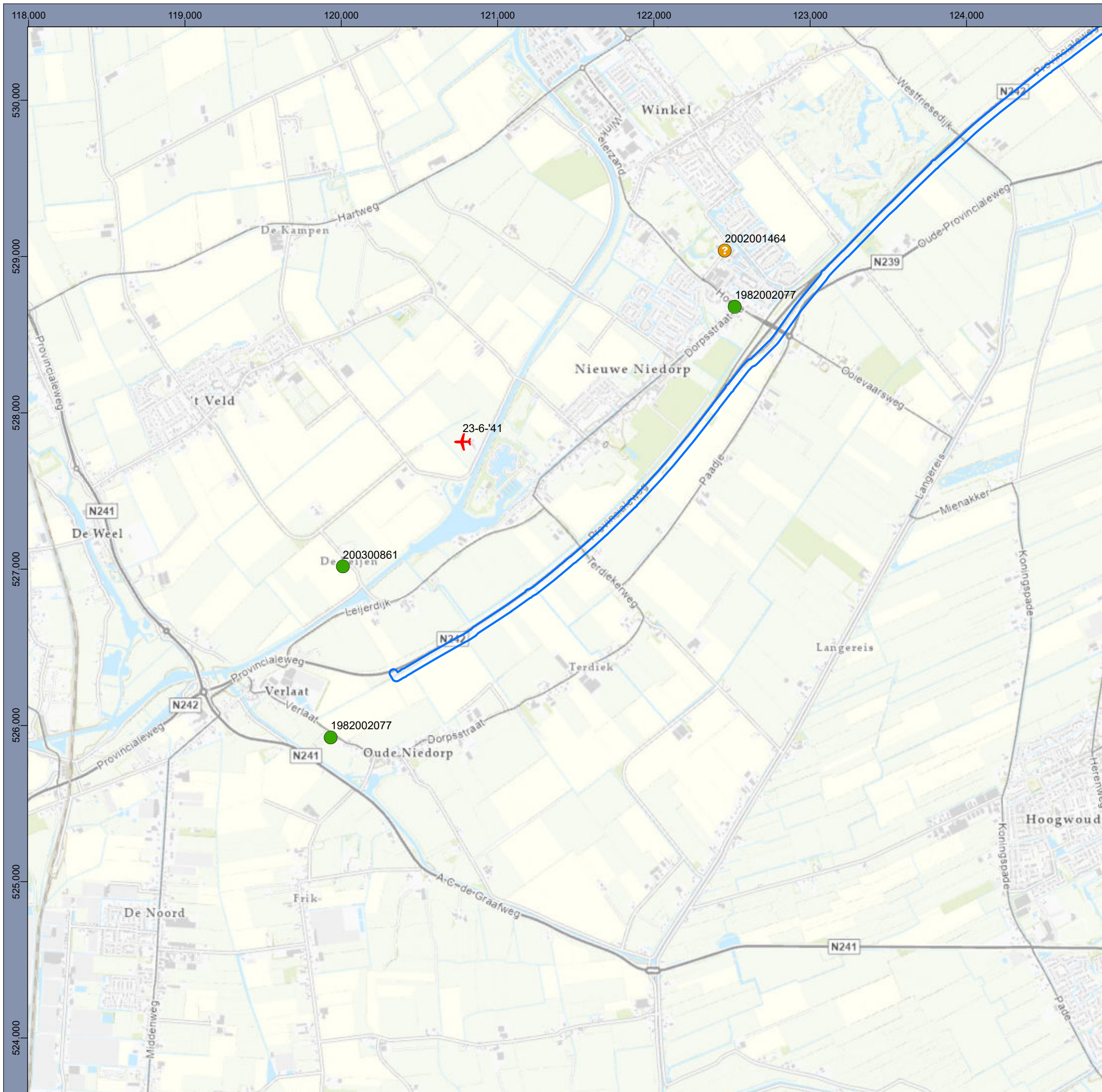
Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 377587

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 5-5-2021
Schaal: 1:25.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

SWECO

Bijlage 2 Inventarisatiekaart

Legenda

Onderzoeksgebied

MORA

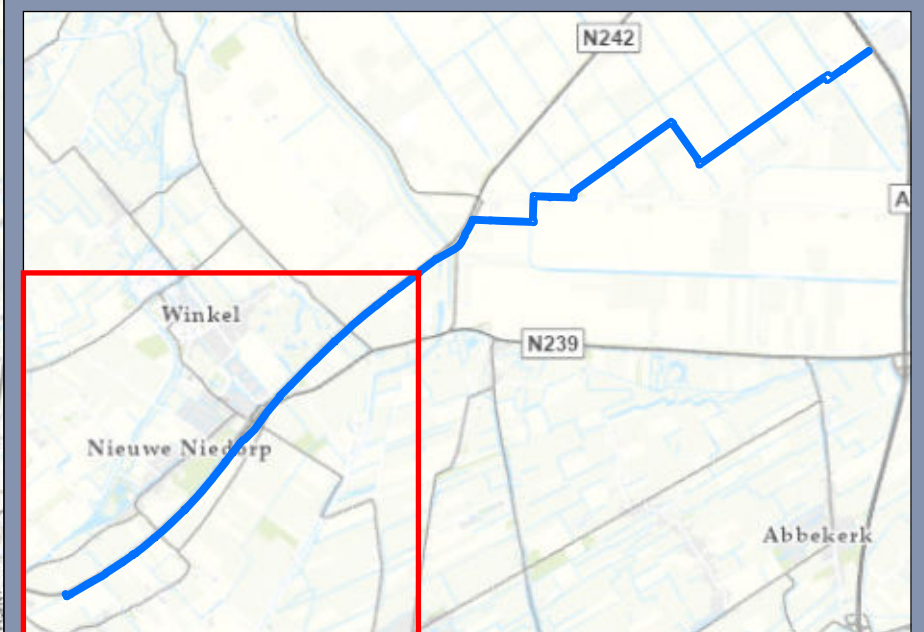
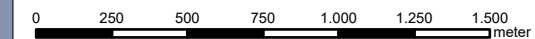
MORA locatie onzeker

Neergestort vliegtuig

Schijnvliegveld Middenmeer

Inventarisatiekaart

Tracé Middenmeer-de Weel 1/4

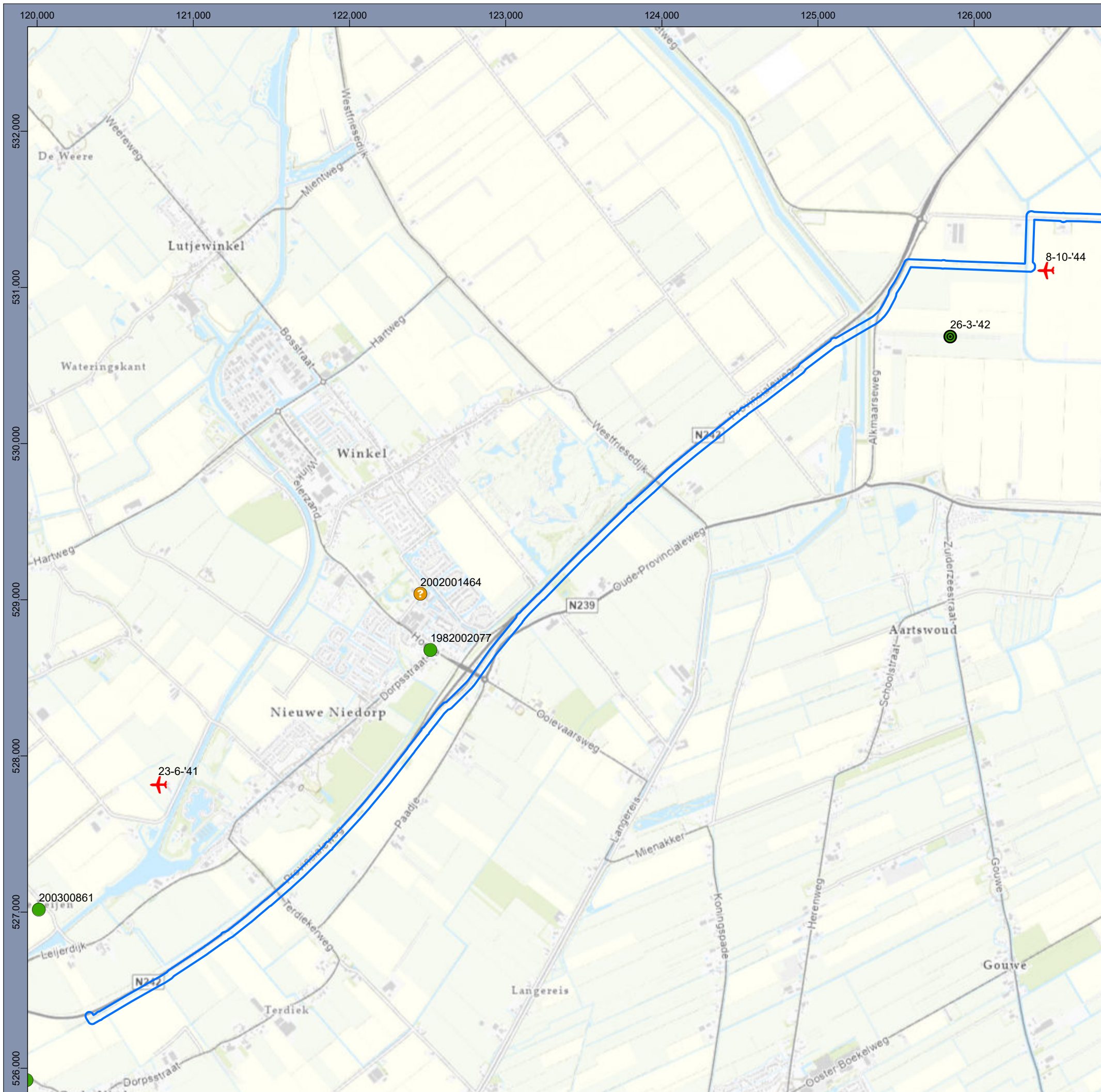
Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 377587

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 4-5-2021
Schaal: 1:25.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

SWECO

Legenda

Onderzoeksgebied

Bominslag o.b.v. archiefmateriaal

MORA

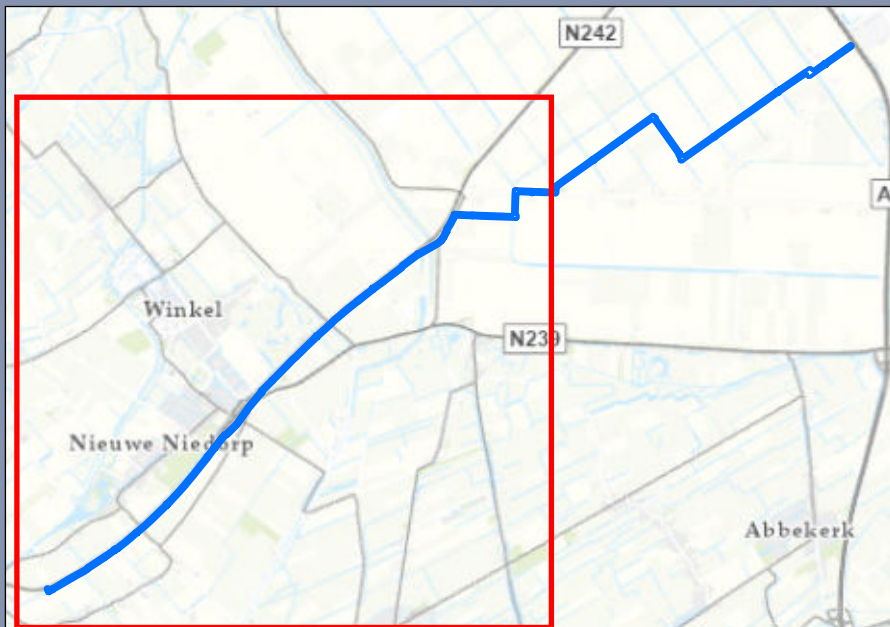
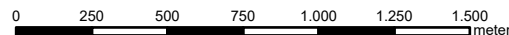
MORA locatie onzeker

Neergestort vliegtuig

Schijnvliegveld Middenmeer

Inventarisatiekaart

Tracé Middenmeer-de Weel 2/4

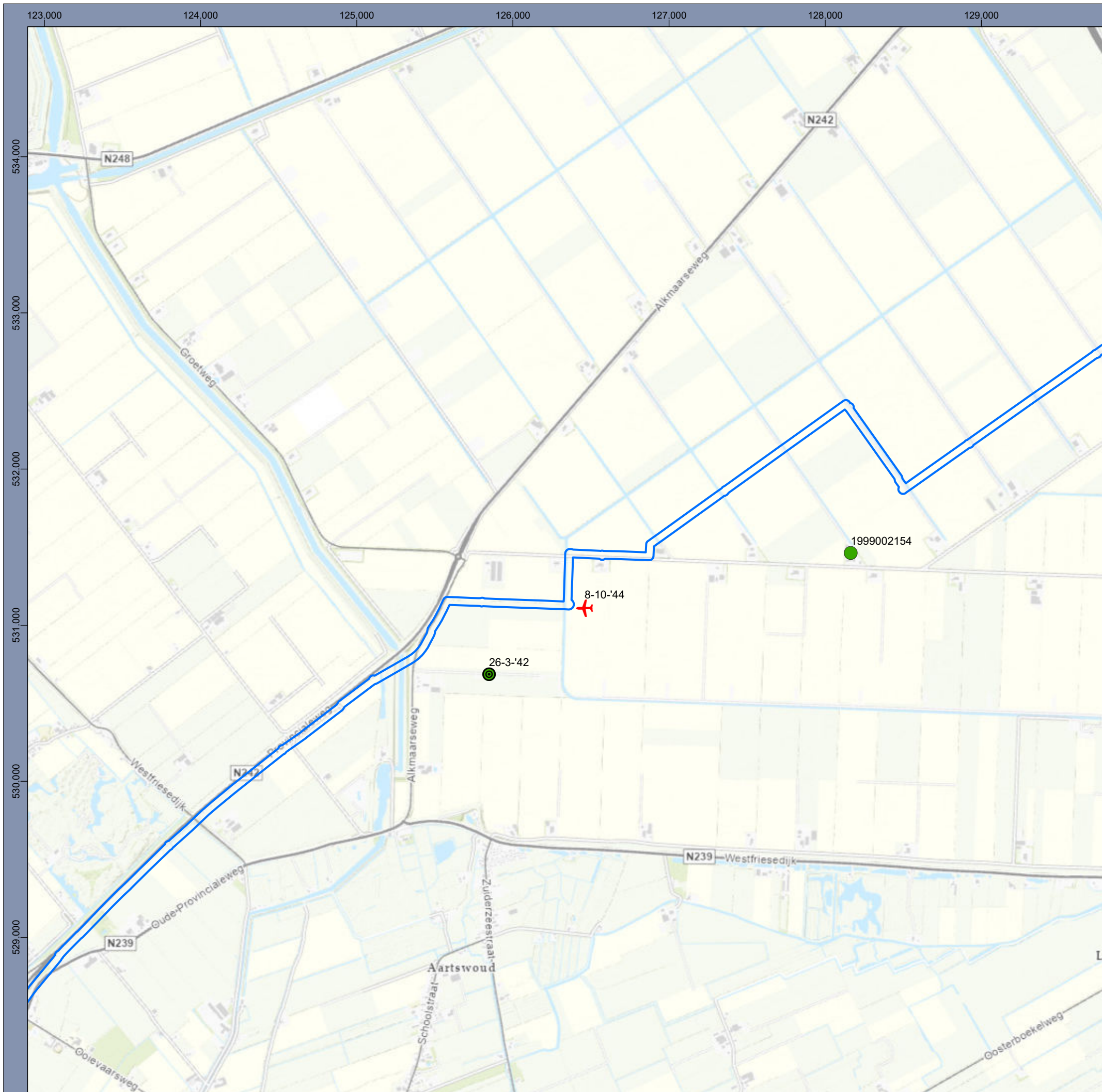
Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 377587

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 4-5-2021
Schaal: 1:25.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

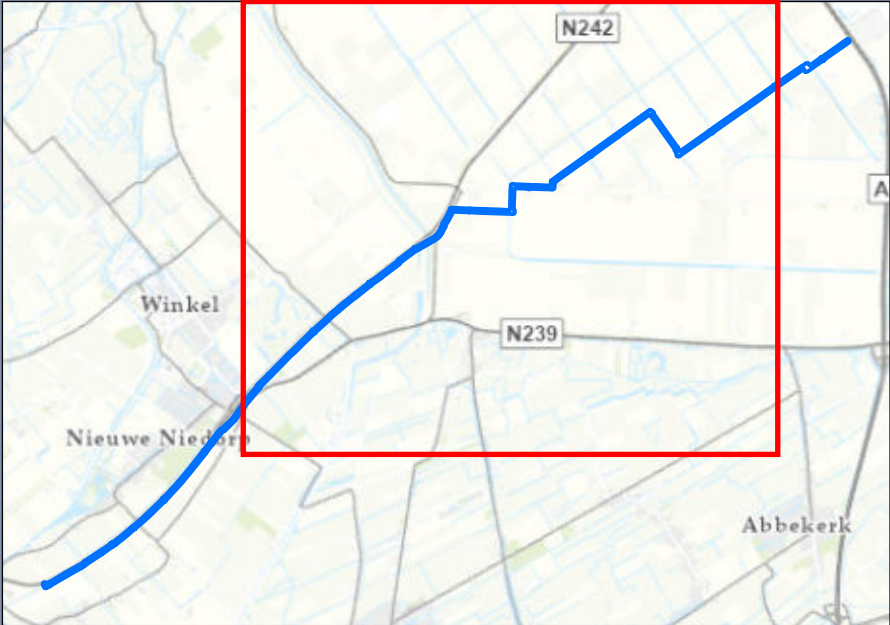
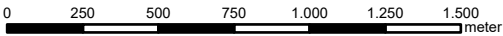
SWECO

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Bominslag o.b.v. archiefmateriaal
- MORA
- Neergestort vliegtuig
- Schijnvliegveld Middenmeer

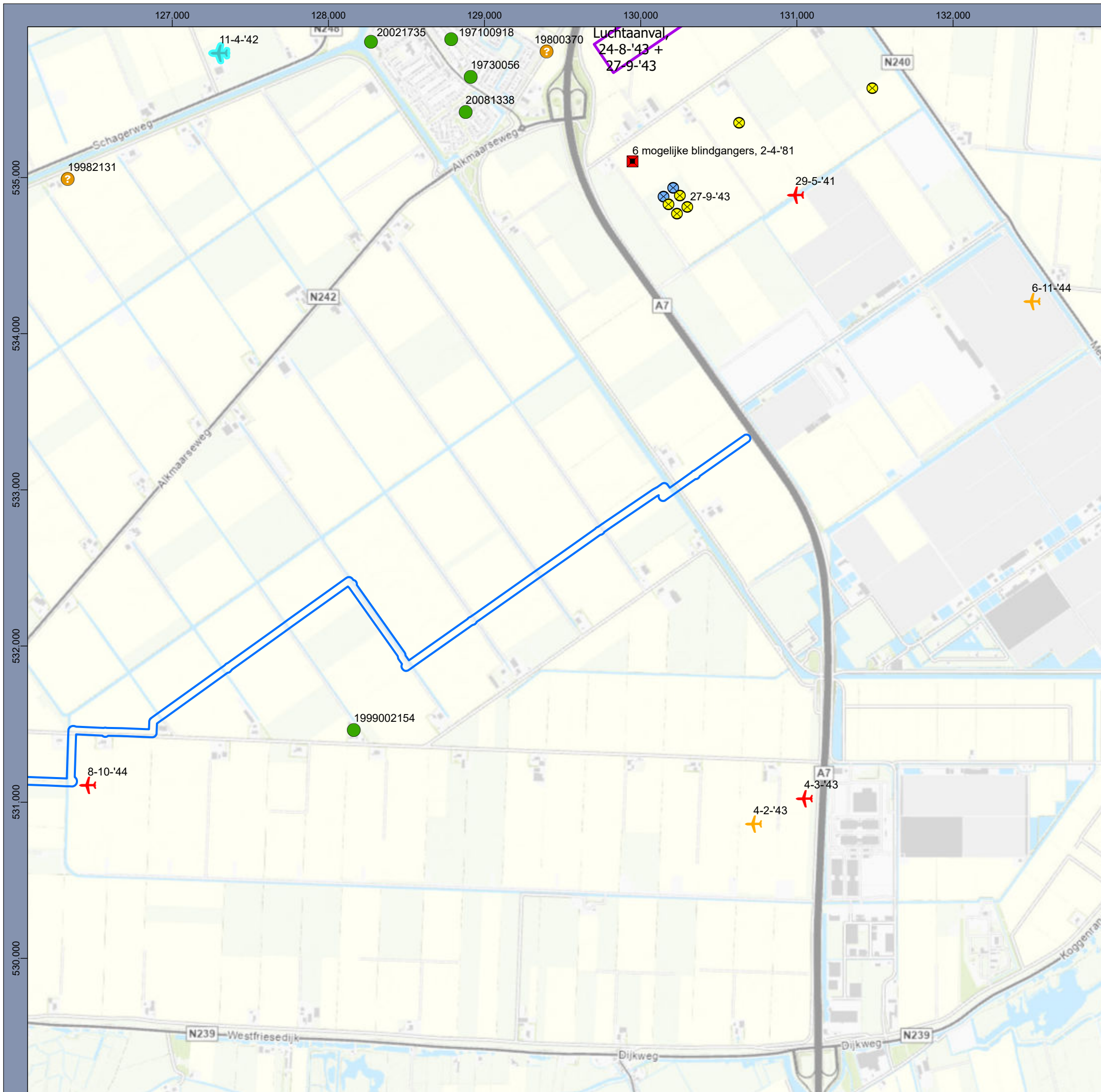
Inventarisatiekaart Tracé Middenmeer-de Weel 3/4

Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 377587

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 4-5-2021
Schaal: 1:25.000
Formaat: A3

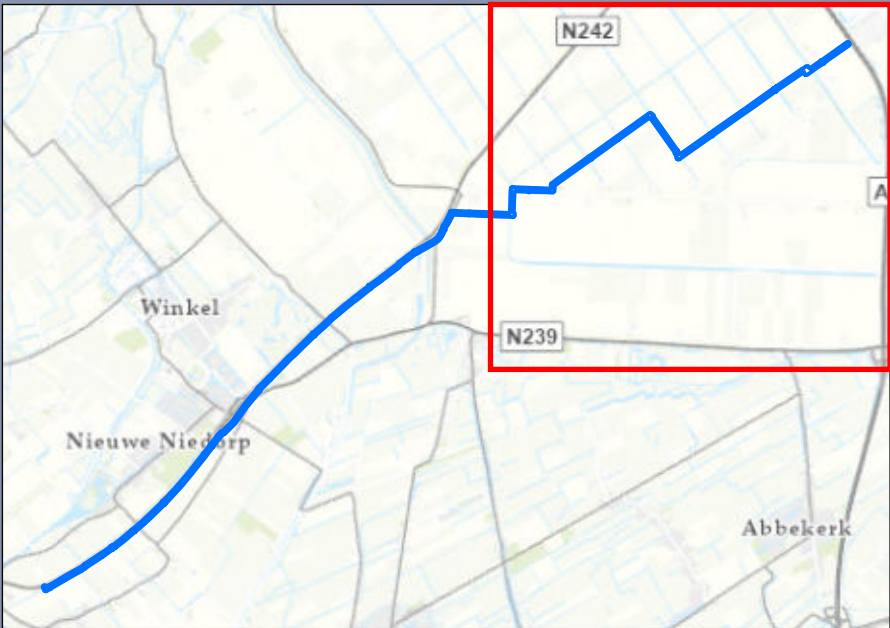
Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

Legenda

- Onderzoeksgebied
 - Brisantbom
 - Fosforbom
 - MORA
 - MORA locatie onzeker
 - Mogelijke blindganger
 - Neergestort vliegtuig
 - Noodlanding vliegtuig
 - Schijnvliegveld Middenmeer
- 0 250 500 750 1.000 1.250 1.500 meter

Inventarisatiekaart

Tracé Middenmeer-de Weel 4/4

Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 377587

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 4-5-2021
Schaal: 1:25.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

SWECO

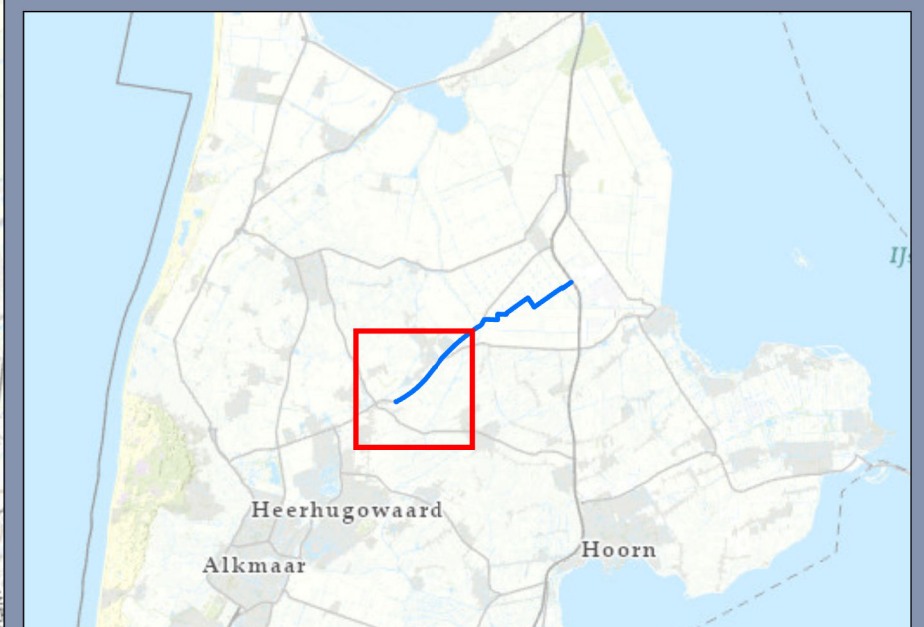
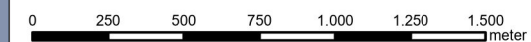
Bijlage 3 Situering luchtfoto's

Legenda

Onderzoeksgebied

Situering luchtfoto's Tracé Middenmeer-de Weel 1/4

Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 377587

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 2-5-2021
Schaal: 1:25.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

SWECO

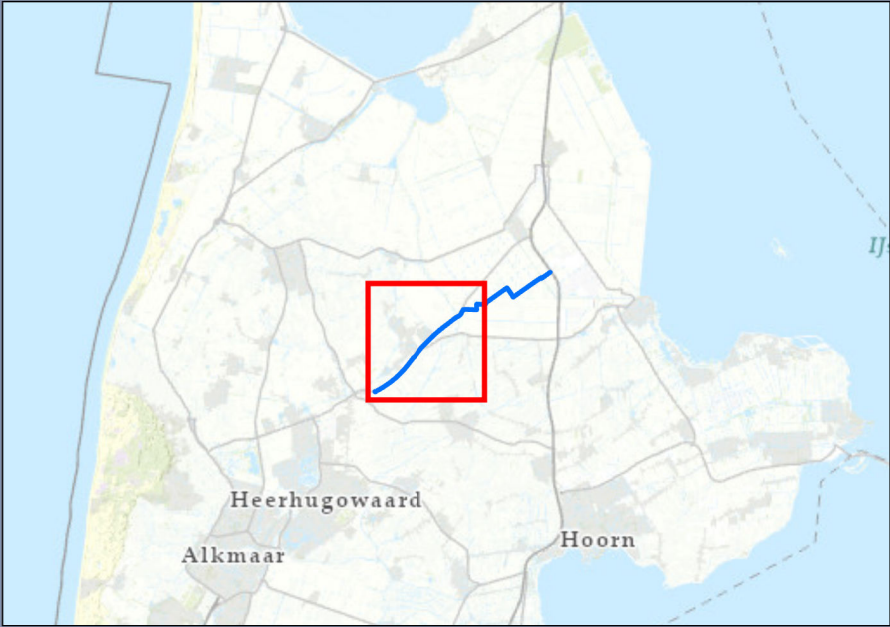

Legenda

 Onderzoeksbied

0 250 500 750 1.000 1.250 1.500 meter

Situering luchtfoto's Tracé Middenmeer-de Weel 2/4

Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 377587

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 2-5-2021
Schaal: 1:25.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

SWECO

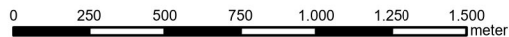

Legenda

Onderzoeksbied

Situering luchtfoto's Tracé Middenmeer-de Weel 3/4

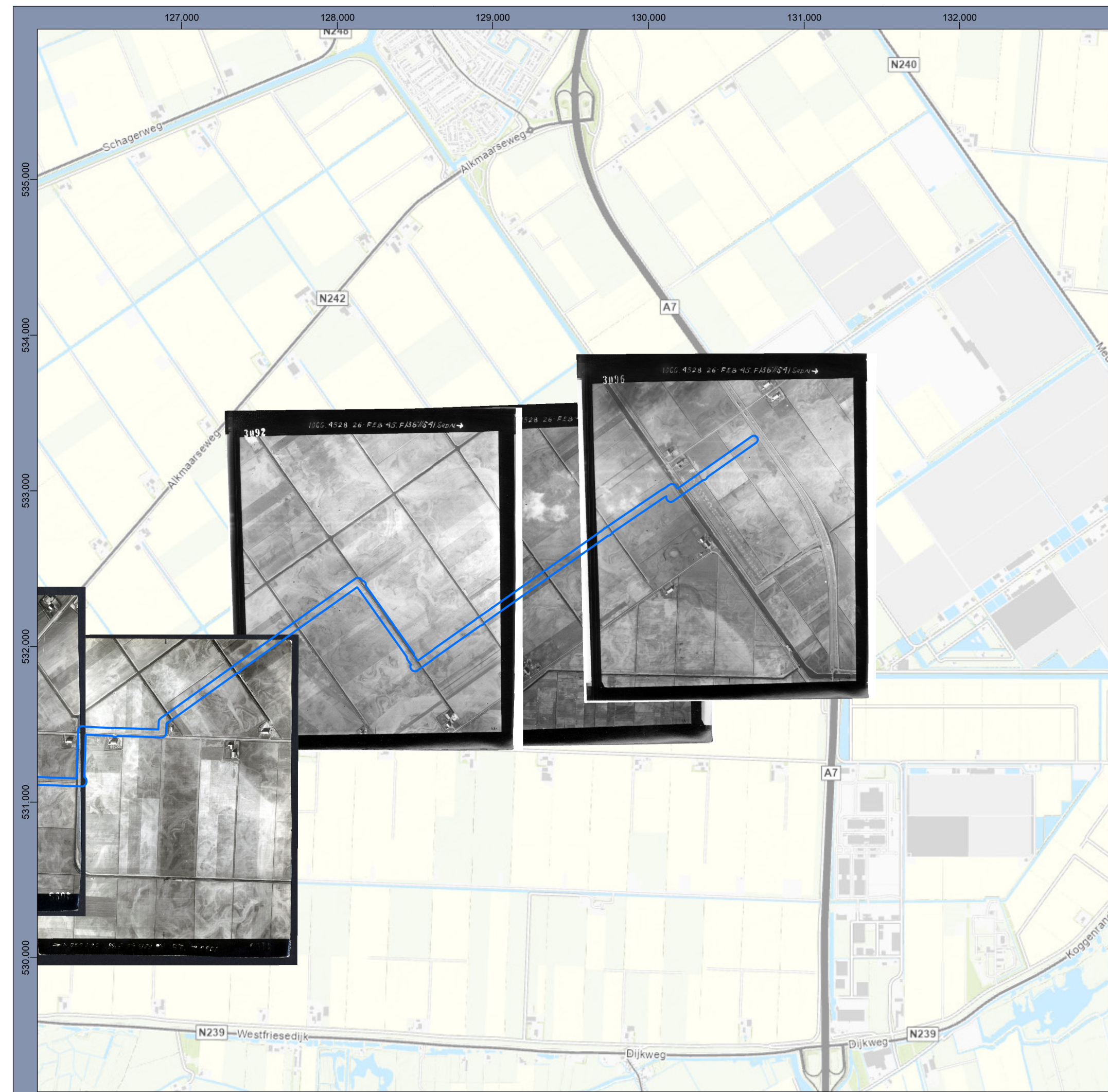
Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 377587

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 2-5-2021
Schaal: 1:25.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

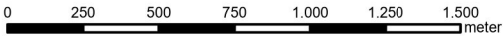
SWECO

Legenda

Onderzoeksgebied

Situering luchtfoto's
Tracé Middenmeer-de Weel 4/4

Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 377587

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 2-5-2021
Schaal: 1:25.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

JP

Bijlage 4 Chronologische lijst gebeurtenissen

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
10/15-05-1940	Uit een opgave van schade door de burgemeester van Nieuwe Niedorp van 17 juni 1940 blijkt dat er in de gemeente geen materiele schade is geleden tijdens de Duitse inval.	Inv. 4	0553 - Gemeente Nieuwe Niedorp. 1814-1970
10-12-1940	Er werd gemeld dat er 4 bommen op het bij de Duitse Weermacht in gebruik zijnde vliegveld nabij Middenmeer zijn gevallen. De Duitse Weermacht nam de zaak in handen.	Inv. 1682	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)
29-05-1941	Twee Duitse jagers landden op vliegveld Middenmeer, waarvan er één over de kop sloeg in de met rietenmatten afgedekt tussensloot.	Wieringermeer 1940-1945 – p. 231	Koninklijke Bibliotheek
13-06-1941	Brits toestel neergestort in de gemeente aan het Wagenpad nabij boerderij van de familie Smit. De 5 inzittenden waren allen overleden.	Inv. 821	0624 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)
23-06-1941	Om 02.13 uur kwam de Wellington Ic (T2990) neer in de Kostverloren polder bij Nieuwe Niedorp.	Verliesregister	NIMH
23-06-1941	Op 23 juni 1941 rond 14:20 uur stortte een Engelse bommenwerper, na een gevecht met een Duits jachtvliegtuig, brandend neer midden in een weiland (D 833) in de Kostverlorenpolder, circa 100 meter ten westen van het kanaal Oudkarspel-Kolhorn. Het toestel drong enige meters diep de grond in. De boven de grond uitstekende delen zijn door Duitse militairen geruimd, waarna het terrein werd geëgaliseerd. Ter plaatse is een gedenkteken opgericht.	Inv. 57	0553 - Gemeente Nieuwe Niedorp. 1814-1970
			
17-08-1941	Er werd gemeld dat er een bom terecht gekomen was aan de Westermiddenmeerweg op kavel H14. De bom was van een zwaar kaliber en kwam terecht op circa 600 meter achter de woning van Biesheuvel en circa 200 meter van de Medemblikerweg.	Inv. 1682	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
17/18-08-1941	Bominslag op kavel H14 van dhr. Biesheuvel.	Wieringermeer 1940-1945 – p. 225	Koninklijke Bibliotheek
17/18-09-1941	Er vielen bommen bij SF11 Middenmeer.	En nooit was het stil.. (deel I) – p. 245	Koninklijke Bibliotheek
20/21-09-1941	Er vielen bommen bij het schijnvliegveld Middenmeer	En nooit was het stil.. (deel I) – p. 265	Koninklijke Bibliotheek
24-09-1941	De burgemeester van Wieringermeer stuurde het kadaster een kaart met 6 locaties waarvan bekend was dat er zich nog onontpofte bommen in de ondergrond bevonden.	Inv. 1683	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)
26-03-1942	Er werden een zestal bommen gemeld aan de Medemblickerweg (4 bommen op K70 en 1 bom op K71) en aan de Alkmaarseweg (1 bom op D48).	Inv. 1682	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)
11-04-1942	Brits vliegtuig, Wellington, neergeschoten aan de Molenweg in de gemeente, nabij de Schagerweg neergekomen. Alle 6 inzittende overleden.	Inv. 821	0624 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)
11-04-1942	Een Britse bommenwerper, Wellington, stortte neer aan de Schagerweg/Molenweg (kavel B100). Alle inzittende kwam hierbij om het leven.	Wieringermeer 1940-1945 – p. 231	Koninklijke Bibliotheek
11-04-1942	Om 00.23 uur kwam bij Middenmeer (Molenweg) een Wellington Ic (Z8838) neer.	Verliesregister NIMH	NIMH
06-06-1942	Brits vliegtuig neergestort aan de Molenweg, daardoor boerderij afgebrand. Bijzonderheden onbekend.	Inv. 821	0624 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)
16/17-09-1942	Aan de Westermiddenmeerweg waren 4 brisantbommen tot ontploffing gekomen op het bedrijf van B. Ton. Op het land van P.M. Biesheuvel, eveneens aan de Westermiddenmeerweg en tijdelijk in gebruik genomen door de Duitse Weermacht, waren tevens een drietal brisantbommen ontploft. Een gat, gedeeltelijk gevuld met water, gelegen in de kant van een langs dat land gelegen sloot deed vermoeden dat er nog een onontpofte bom lag.	Inv. 1682	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)
23-09-1942	Op deze dag werd er melding gedaan van schade aan de pachterswoning aan de Zuiderdijkweg (M32) door een bominslag. Onbekend is wanneer de bom is ingeslagen.	Inv. 952 L	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)
07-12-1942	Schepen werden beschoten bij de laadplaats Hoornsebrug, bij de Westfriesesluis en achter kavel C35.	Wieringermeer 1940-1945 – p. 236	Koninklijke Bibliotheek
04-02-1943	Een Duitse jager, Focke-Wulf, maakte een noodlanding aan de Oudelandeweg, kavel D66. De piloot was ongedeerd, het vliegtuig is gedeeltelijk gedemonteerd om te kunnen bergen.	Inv. 1684	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
04-02-1943	Een Duitse jager, Focke-Wulf, maakte een noodlanding aan de Oudelandeweg, kavel D66. De piloot was ongedeerd, het vliegtuig is gedeeltelijk gedemonteerd om te kunnen bergen.	Wieringermeer 1940-1945 – p. 232	Koninklijke Bibliotheek
17-07-1943	Uit het maandrapport betreffende politionele aangelegenheden bleek dat er in de voorgaande maand een aantal brisantbommen werden afgeworpen, waarbij geen schade werd veroorzaakt.	409	0553 - Gemeente Nieuwe Niedorp. 1814-1970
26-07-1943	Een Brits vliegtuig stortte neer. De restanten waren verspreid over de kavels G21, G22, G31 en G32 aan de Dolfijnweg. Van de 7 inzittende kon er 1 uitspringen, de overige bemanningsleden kwamen om.	Wieringermeer 1940-1945 – p. 232	Koninklijke Bibliotheek
26-07-1943	In de nacht van 25 op 26 juli werd boven de Wieringermeer een Britse bommenwerper, Halifax, neergeschoten. Het toestel stortte neer bij Middenmeer.	Inv. 565	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)
24-08-1943	Op het huis en kavel H4 aan de Hoornseweg te Middenmeer waren meerder brandbommen terecht gekomen. Op kavel G69 was een brisantbom geëxplodeerd. Tevens bleken er een blindganger en een niet ontbrande fosforbom te liggen op het perceel G52. Ook op de kavels H13, H20, H23 en G72 zijn niet ontbrande fosforbommen aangetroffen.	Inv. 1682	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)
24-08-1943	Ter plaatse van kavel H4 kwamen meerdere fosforbommen terecht. Op kavel G69 was een brisantbom geëxplodeerd. Tevens bleken er een blindganger en een niet ontbrande fosforbom te liggen op het perceel G52. Ook op de kavels H13, H20, H23 en G72 zijn niet ontbrande fosforbommen aangetroffen.	Wieringermeer 1940-1945 – p. 227	Koninklijke Bibliotheek
24-08-1943	Om 00:41 uur werd een aanval uitgevoerd met brisant- en brandbommen op een schijnvliegveld ten zuiden van Alkmaar.	En nooit was het stil.. (deel II) – p. 70	Koninklijke Bibliotheek
27-09-1943	Op kavel H18 waren 2 brisantbommen geëxplodeerd, tevens werden in de omgeving meerdere fosforbommen aangetroffen.	Inv. 1682	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)
27-09-1943	Op kavel H18 waren 2 brisantbommen geëxplodeerd, tevens werden in de omgeving meerdere fosforbommen aangetroffen.	Wieringermeer 1940-1945 – p. 226	Koninklijke Bibliotheek
27-09-1943	Aanval op het vliegveld Middenmeer.	En nooit was het stil.. (deel II) – p. 91	Koninklijke Bibliotheek
17-01-1944	Uit het maandrapport betreffende politionele aangelegenheden bleek dat er in de voorgaande maand een aantal brisantbommen door onbekende vliegtuigen werden afgeworpen, waarbij veel glasschade aan verscheidene woningen werd veroorzaakt.	409	0553 - Gemeente Nieuwe Niedorp. 1814-1970

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
08-10-1944	Tijdens een luchtgevecht werd een Engelse jager, Spitfire, neergeschoten en kwam terecht aan de Oudelandeweg op kavel D49.	Wieringermeer 1940-1945 – p. 232	Koninklijke Bibliotheek
09-10-1944	Op kavel D35 aan de Medemblikkersluisweg, gepacht door dhr. Droog, is een projectiel neergestort. De geslagen krater had een diameter van circa 13 m en was 3 m diep. Vermoedelijk betrof het hier een V1.	Inv. 1684	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)
09-10-1944	Er stortte een V1 neer op kavel D35 nabij de sluiswachterswoning aan de Medemblikkerweg.	Wieringermeer 1940-1945 – p. 234	Koninklijke Bibliotheek
10-10-1944	Omstreeks 10 uur is op kavel D35, op circa 100 m oostelijk van de Medemblikkersluis een bom ingeslagen en ontploft. Aangezien er geen vliegtuigen werden waargenomen, ging men uit van een V1. Hierbij werd schade aangericht aan de sluiswachterswoning.	Inv. 84	0770 Inventaris van het archief van het heemraadschap De Wieringermeer, (1941) 1942-1993
11-10-1944	Dhr. Droog, Medemblikkersluisweg H66, kreeg de mededeling dat een bomtrechter op zijn land niet gedempt mocht worden.	Inv. 1684	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)
06-11-1944	Rond 13:45 uur maakte een zwaar beschadigde viermotorige Amerikaanse bommenwerper, Fortress II, een noodlanding op kavel H42 aan de Tussenweg. De kavel werd gepacht door dhr. Iwema.	Inv. 1684	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)
06-11-1944	Een Amerikaanse Fortress II maakte een noodlanding op kavel H43 aan de Tussenweg. Alle 5 inzittenden ongedeerd.	Wieringermeer 1940-1945 – p. 232	Koninklijke Bibliotheek
06-11-1944	Om 13.27 uur kwam er een B-17 G (42-107009) neer in de Wieringermeer (Tussenweg).	Verliesregister NIMH	NIMH
26-01-1945	Er kwam een V1 neer op de hoek van de Medemblikkerweg-Oostermiddenmeerweg op kavel K60.	Wieringermeer 1940-1945 – p. 234	Koninklijke Bibliotheek
10-11-1947	Dhr. Enno kreeg toestemming om een wrak gelegen op de oever van de Westfriesevaart tegenover de Molenweg te bergen.	Inv. 1055	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)
08-01-1948	Dhr. P.M. Biesheuvel gaf aan dat er tijdens de bezetting verschillende bommen op zijn gepachte land waren gevallen, waarvan hij aangaf dat deze niet allen tot explosie zijn gekomen.	Inv. 1683	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)
25-08-1976	Dhr. B. Biesheuvel gaf aan dat er op zijn land aan de Westermiddenmeerweg 2 nog een niet ontplofte brisantbom in de grond zat. Uit archiefstukken bleek dat er in 1942 een aantal bommen was afgeworpen die niet tot explosie zijn gekomen.	Inv. 1195	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
02-04-1981	Uit diverse briefwisselingen blijkt dat een Engelse bommenwerper in september 1944 enkele bommen heeft afgeworpen op het land van dhr. K. Iwema aan de Westermiddenmeerweg 13. Twee bommen zouden direct zijn ontploft, zes andere bommen zouden zich in de grond hebben geboord zonder te zijn ontploft. De bommen zouden zich op circa 200 meter ten oosten van de kavelsloot en 200 meter ten zuiden van de Westermiddenmeerweg zijn gelegen (kavel H17). Gezien de hoge kosten en het geringe gevaar werd besloten om niet tot berging over te gaan.	Inv. 1195	0623 Inventaris van het archief van de gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)

Overzicht ruimingen, uitgevoerd door de EOD (MORA's)

Gemeente Hollands Kroon		
UO nr	Locatie	Vondst
1971000918	Dr. Lovinkstraat 53 te Middenmeer	1x Brisantgranaat Ø 15 cm
19730056	Doctor Colijnstraat 54 te Middenmeer	2x handgranaten
19800370	In een bouwland aan de Hoornseweg te Middenmeer	1x fosforbom
1982002077	Dorpsstraat 2 te Oude Niedorp (tuin van de woning)	1x Kop Panzerfaust
19982131	Kolhornweg te Middenmeer	1x hgr Mills 36
1999002154	Oudelanderweg 42 te Middenmeer	1x Eierhandgranaat 17 n. Art.
2002001464	Trambaan (bedreigd gebied: Bouwterrein voor nieuw te bouwen waterwoningen te Nieuwe Niedorp)	1x 40 mm granaat Hollands no. 3 verschoten B.G. met lichtspoor
20021735	Havenstraat (achter de kerk) te Middenmeer	1x hgr nr. 1 Hollands
2003000861	De Leijen 3 te Oude Niedorp	1x gr van 15 cm x 4 cm, verschoten
20081338	Stevinstraat 24 te Middenmeer	1x 75 mm huls met slaghoed

Overzicht mijnenkaarten

Uit navraag bij de EOD bleek dat er zich geen mijnenvelden in de directe omgeving van het onderzoeksgebied bevonden.

Bijlage 5 Resultaat onderzoek Wardocs

Gespecialiseerd in het leveren van buitenlands archiefmateriaal
voor historisch onderzoek en explosievenopsporing

Archiefmateriaal

Bominslagen Wieringermeer

26 maart 1942

Opdrachtgever

Sweco Nederland B.V.

t.a.v. Dhr. J. Palma

De Holle Bilt 22

3732 HM De Bilt

Datum oplevering

3 mei 2021

Opdrachtschrijving

Het leveren van archiefmateriaal uit The National Archives Londen en Militär Archiv, Freiburg, betreffende de bomafworp aan de Alkmaarseweg en Medemblikkerweg in de Wieringermeer in de avond van 26 maart 1942.¹

Selectie archiefmateriaal

De rapportages van de RAF Bomber Command, Groups en Squadrons bevatten relevante informatie over het type afwerpmunitie. Uitsneden van de betreffende informatie zijn als bijlagen toegevoegd.

Wijze rapportage

Als eerste zijn de lokale aanvullende gegevens vermeld, vervolgens de relevante operationele gegevens van de RAF. Eventuele uitleg of toelichtingen zijn cursief vermeld als extra noot onder het tekstdeel.

Tijdsverschillen

In de periode van 10 augustus 1941 tot en met 5 april 1942 werd in de bezette gebieden German Summer Time gehanteerd en in Engeland British Summertime. Er was daardoor tijdsverschil van 1 uur.

Samenvatting

Op 26 maart 1942 werden om 22.20 uur lokale tijd 6 bommen afgeworpen bij de Alkmaarseweg en Medemblikkerweg in de Wieringermeer.

Er waren door die nacht opererende eenheden van RAF Bomber Command geen bommen voortijdig of op secundaire doelen in of bij de Wieringermeer afgeworpen.

De afgeworpen bommenlading behoorde zeer waarschijnlijk toe aan een neergeschoten bommenwerper. Vickers Wellington Z1269 van 300 Squadron wierp, voordat deze werd neergeschoten, de bommenlading af. Deze bommenlading bestond uit 1 x 1.000 lbs + 5 x 500 lbs + 1 x 250 lbs brisantbommen of 1 x 1.000 lbs + 6 x 500 lbs brisantbommen.

Noot: er is een discrepantie tussen het aantal lokaal gerapporteerde en afgeworpen bommen.

¹ Per e-mail Dhr J. Palma, d.d. 30 april 2021

26/27 maart 1942

Om 22.20 uur meldde De Kooy dat bommen richting Medemblik waren gevallen.²
Zie bijlage 1.

In de nacht van 26 op 27 maart 1942 werden door RAF Bomber Command in totaal 115 bommenwerpers naar Essen en 11 bommenwerpers naar Leeuwarden en Soesterberg uitgezonden. Er werden geen aangevallen doelwitten in de omgeving van de Wieringermeer gerapporteerd.^{3 4}
Zie bijlage 2.

Scenario's

Er zijn drie scenario's te volgen waarbij met een bepaalde mate van waarschijnlijkheid kan worden aangenomen welke toestel verantwoordelijk is geweest voor de bomafworp in de Wieringermeer, waarbij de criteria op basis van afwerptijd en bommenlading van minimaal 6 brisantbommen leidend zijn.

De volgende scenario's zijn uitgewerkt:

1. Aangevallen doelwit verder dan de omgeving Wieringermeer
2. Voortijdige afworp
3. Afworp van een niet-teruggekeerd toestel

In geval van relevantie informatie zijn bijlagen toegevoegd.

Scenario 1.

De dichtstbijzijnde aangevallen doelwitten door de eenheden van RAF Bomber Command in Nederland waren de vliegvelden Schiphol en Leeuwarden.⁵ De afwerptijden komen niet overeen met de gerapporteerde inslagtijd van 22.20 uur.⁶

Scenario 2.

Er werden door de eenheden van RAF Bomber Command geen bommen voortijdig afgeworpen ter hoogte van het onderzoeksgebied.^{7 8 9 10 11 12 13 14}

² MA Freiburg, RL10/244 *Kriegstagebuch Flughafenbereich Amsterdam, 17 Februar-5 Mai 1942*

³ TNA Londen, AIR14/2674 *Night Bomb Raid Sheets, January-June 1942*

⁴ TNA Londen, AIR14/3408 *Final Reports on Operations, nights February-September 1942*

⁵ TNA Londen, AIR14/2674 *Night Bomb Raid Sheets, January-June 1942*

⁶ TNA Londen, AIR25/34 *Operations Record Book 2 Group, Appendices January-June 1942*

⁷ TNA Londen, AIR14/3146 *Form E Summaries 1 Group, January-March 1942*

⁸ TNA Londen, AIR14/3165 *Form E Summaries 3 Group, January-March 1942*

⁹ TNA Londen, AIR14/3179 *Form E Summaries 4 Group, February-March 1942*

¹⁰ TNA Londen, AIR25/7 *Operations Record Book 1 Group, Appendices January-June 1942*

¹¹ TNA Londen, AIR25/34 *Operations Record Book 2 Group, Appendices January-June 1942*

¹² TNA Londen, AIR25/65 *Operations Record Book 3 Group, Appendices January-May 1942*

¹³ TNA Londen, AIR25/100 *Operations Record Book 4 Group, Appendices January-December 1942*

¹⁴ TNA Londen, AIR14/3372 *Interception and Tactics Reports, January-April 1942*

Scenario 3.

Om 22.27 uur werd door Oblt Prinz zur Lippe Weissenfeld een Vickers Wellington neergeschoten in Planquadrat 43254.¹⁵

Zie bijlage 1.

*Noot: er zijn geen andere toestellen binnen een tijdsbestek van 10 minuten van de gerapporteerde inslagtijd van 22.20 uur in de omgeving neergeschoten.*¹⁶

De neergeschoten Wellington betrof de Z1269 van 300 Squadron die 3,5 km ten zuidoosten van De Kooy werd neergeschoten.¹⁷

Zie bijlage 3.

Bij de tweede aanval wierp de Wellington de bommen af en ging er vandoor.¹⁸

Zie bijlage 4.

Bommenlading

De Aircraft Loss Card bevat geen informatie over de bommenlading van de Wellington Z.1269.¹⁹ Zie bijlage 5.

Het Operations Record Book bevat geen informatie over de bommenlading van de Z1269. De Z1270 wierp een bommenlading van 1 x 1.000 lbs + 5 x 500 lbs + 1 x 250 lbs brisantbommen af.²⁰ Zie bijlage 6.

De Group Operations Order voor de nacht van 26 op 27 maart 1942 vermeldt een bommenlading van een maximaal aantal 1.000 lbs brisantbommen, aangevuld met 500 lbs brisantbommen en ontstekers met een vertragingstijd van 0.025 seconde. De route naar Essen liep over de lijn Mablethorpe-Enkhuizen.²¹

Zie bijlage 7.

Noot: de locaties van de bominslagen lag pal onder de route van 1 Group naar Essen.

De verzamelstaten van de Form D en Form E Summaries vermelden voor 300 Squadron consistent een afgeworpen bommenlading van 1 x 1.000 lbs + 6 x 500 lbs brisantbommen.^{22 23}

Zie bijlagen 8 en 9.

Noot: er is een discrepantie in de bommenlading tussen het Operations Record Book 300 Squadron enerzijds en de Operations Orders en Form D en Form E verzamelstaten anderzijds.

¹⁵ MA Freiburg, RL10/244 Kriegstagebuch Flughafenbereich Amsterdam, 17 Februar-5 Mai 1942

¹⁶ www.verliesregister.studiegroepluchtoorlog.nl, geconsulteerd 3 mei 2021

¹⁷ Boiten, T., *Nachtjagd Combat Archive: The Early Years part 2, 13 July 1941-29 May 1942*, pag 97

¹⁸ Jansen, A.A.J. *Wespennest Leeuwarden deel 1: brief Zur Lippe Weissenfeld, 7 april 1942*, pag 221

¹⁹ AHB Northolt, *Aircraft Loss Cards Bomber Command: Wellington Z1269, 26/27 March 1942*

²⁰ TNA Londen, AIR27/1656 *Operations Record Book 300 Squadron, 1942*

²¹ TNA Londen, AIR14/3086 *Group Operations Orders, 1942*

²² TNA Londen, AIR14/3146 *Form E Summaries 1 Group, January-March 1942*

²³ TNA Londen, AIR25/7 *Operations Record Book 1 Group, Appendices January-June 1942*

Bijlagen

Bijlage 1: MA Freiburg, RL10/244 *Kriegstagebuch Flughafenbereich Amsterdam, 17 Februar-5 Mai 1942*

Bijlage 2: TNA Londen, AIR14/2674 *Night Bomb Raid Sheets, January-June 1942*

Bijlage 3: Boiten, T., *Nachtjagd Combat Archive: The Early Years part 2, 13 July 1941-29 May 1942*, pag 97

Bijlage 4: Jansen, A.A.J. *Wespennest Leeuwarden deel 1: brief Zur Lippe Weissenfeld, 7 april 1942*, pag 221

Bijlage 5: AHB Northolt, *Aircraft Loss Cards Bomber Command: Wellington Z1269, 26/27 March 1942*

Bijlage 6: TNA Londen, AIR27/1656 *Operations Record Book 300 Squadron, 1942*

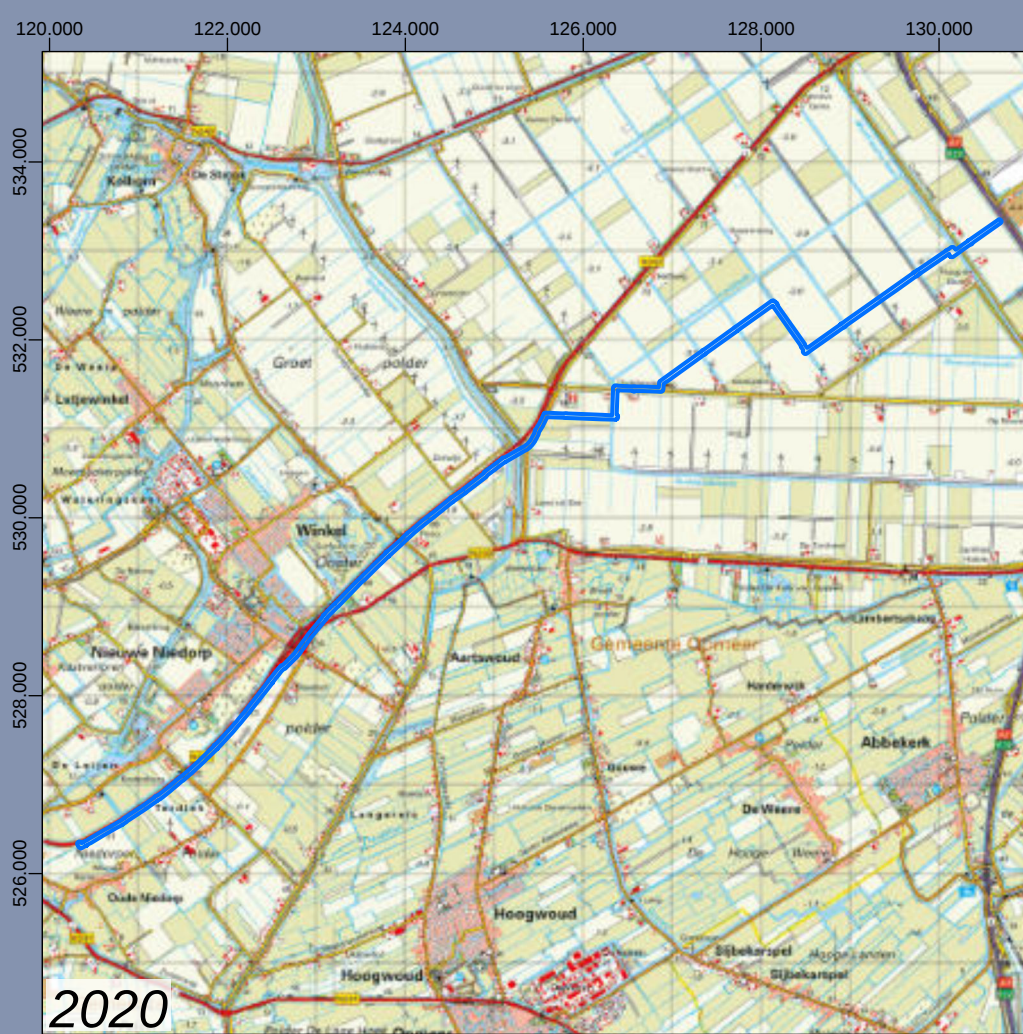
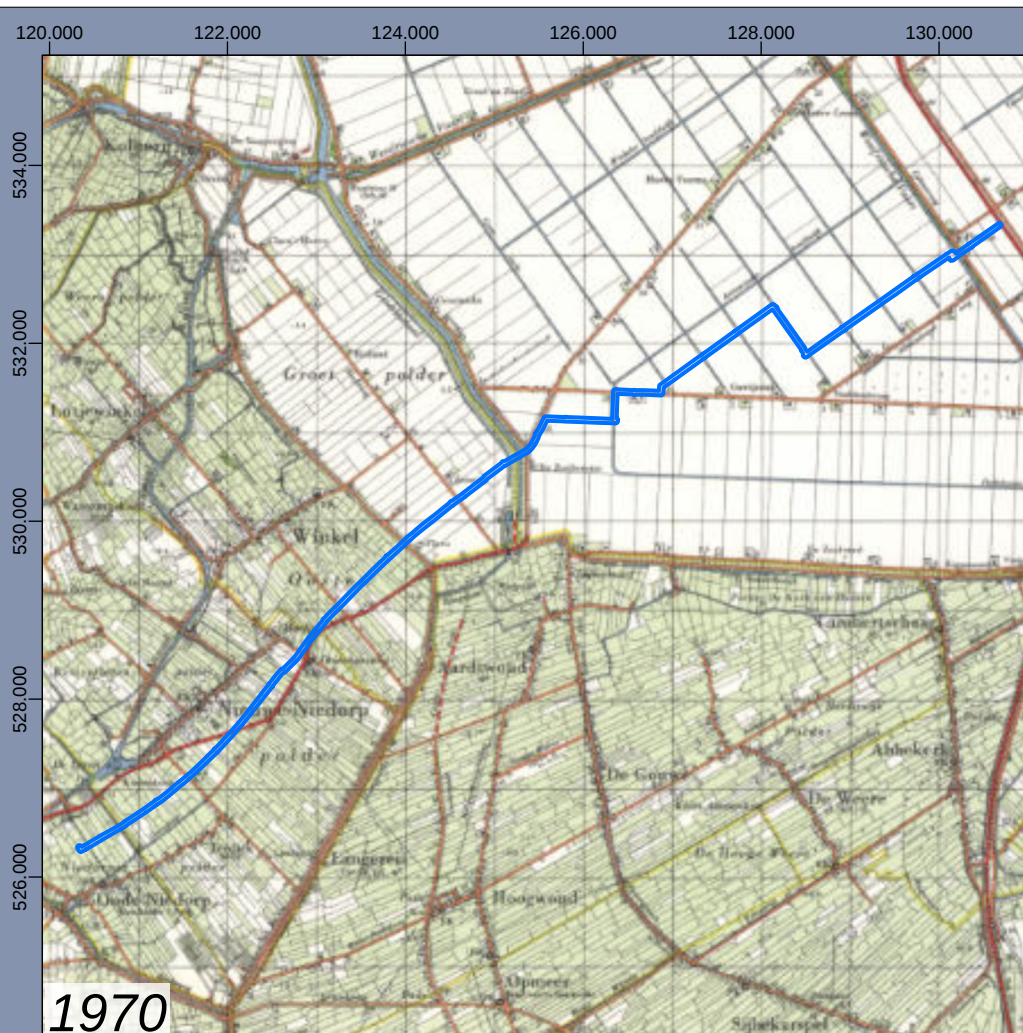
Bijlage 7: TNA Londen, AIR14/3086 *Group Operations Orders, 1942*

Bijlage 8: TNA Londen, AIR14/3146 *Form E Summaries 1 Group, January-March 1942*

Bijlage 9: TNA Londen, AIR25/7 *Operations Record Book 1 Group, Appendices January-June 1942*

Disclaimer: WarDocs B.V. kan niet aansprakelijk worden gesteld voor incompleetheid en inaccuratesse van de gegevens vermeld in primair bronmateriaal, noch voor de interpretatie daarvan en de daaruit getrokken conclusies door derden.

Bijlage 6 Historisch topografische kaarten

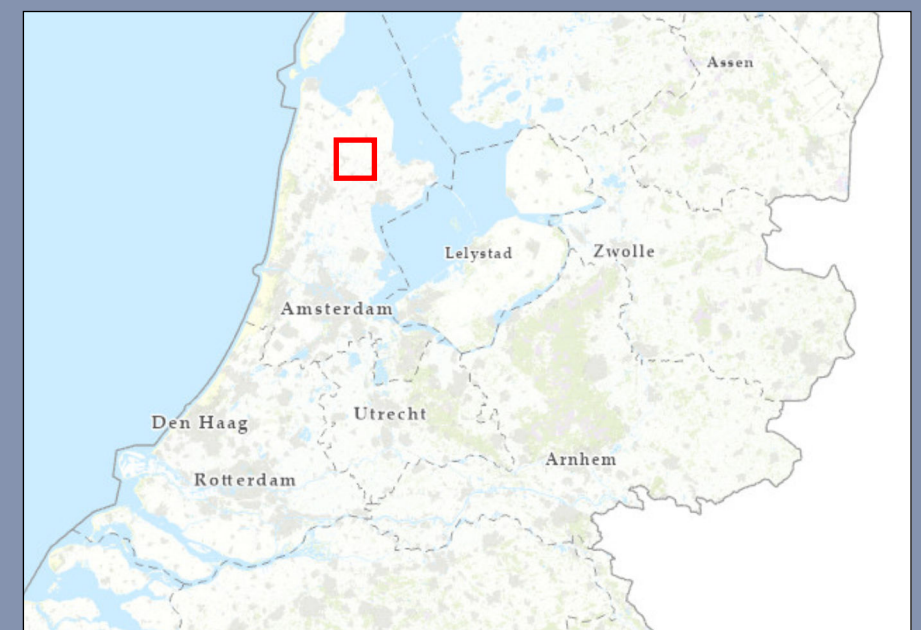
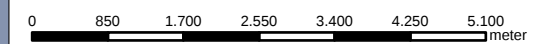

Legenda

Onderzoeksgebied

Topo

Historisch topografische kaarten Tracé Middenmeer - de Weel

Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 377587

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 4-5-2021
Schaal: 1:85.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

SWECO

Bijlage 7 Geraadpleegde bronnen

Het bronnenmateriaal (literatuur, archiefstukken etc.) wordt bestudeerd op relevante feiten en aanwijzingen die onder meer worden gebruikt voor een goede keuze uit de beschikbare luchtfoto's. Alle betrouwbare bronnen met toegevoegde waarde zijn van belang voor verdere analyse, conclusies en afbakening van (on)verdachte gebieden. In de volgende paragrafen is een overzicht gegeven van de diverse bronnen, die geraadpleegd zijn voor onderhavig vooronderzoek. Per paragraaf is de betreffende bron omschreven, met daarin:

- een overzicht van wat voor onderhavig onderzoek is geraadpleegd, met nadere vermelding van de inventarissen, toegangsnummers en dergelijke op basis waarvan de bronnen herleidbaar zijn;
- de in de bron aangetroffen relevante gebeurtenissen zijn niet uitgewerkt in betreffende paragraaf, maar in één chronologische overzichtstabel in bijlage 4.

Betrouwbaarheid van de bronnen

Conform de richtlijnen in de CS-VROO, paragraaf 3.3.2, dient gerapporteerd te worden hoe de betrouwbaarheid van de gebruikte bronnen is ingeschat. De standaard richtlijnen bij Sweco Nederland B.V. staan per soort bron in de tabel 'Beoordeling rapportage' aan het einde van deze bijlage vermeld. Waar in de rapportage afgeweken wordt van deze interne richtlijn, zal dit in de beoordeling vermeld en onderbouwd zijn bij de analyse van het bronnenmateriaal in hoofdstuk 5. Tevens geldt dat gebeurtenissen uit bronnen die Sweco Nederland B.V. betrouwbaar acht, geen bevestiging van een tweede bron nodig hebben ter bevestiging van de gebeurtenis. In de regel zal Sweco Nederland B.V. wel – waar mogelijk – een tweede bron raadplegen, omdat dit kan leiden tot een betere afbakening van een verdacht gebied.

Uitwerking van de bronnen

Op basis van de geraadpleegde bronnen is in bijlage 4 een chronologische overzichtstabel opgesteld van de relevante gebeurtenissen in (de omgeving van) het onderzoeksgebied gedurende en na WOII. In de betreffende tabel is elke gebeurtenis voorzien van een bronverwijzing. De kolom 'archief' verwijst naar het archief waar de informatie vandaan komt, terwijl de kolom 'bronverwijzing' verwijst naar de herkomst van de informatie binnen het gegeven archief.

- 1) Overzichtslijst gebruikte literatuur
Voor de literatuurstudie zijn de onderstaande boeken geraadpleegd.

Auteur	Titel	Uitgegeven
Amersfoort, H. e.a.,	Mei 1940, de strijd op Nederlands grondgebied	's-Gravenhage 2005
Blijdorp, B.A.	1940-1945 Wieringermeer in de bezettingsjaren	Waarland 2016
Klep, C. (red.),	De bevrijding van Nederland 1944-1945, oorlog op de flank	's-Gravenhage 1995
Nierstrasz e.a.	De strijd op Nederlands grondgebied tijdens de Wereldoorlog II, diverse delen	's-Gravenhage
Molenaar, F.J.	De luchtverdediging in de meidagen 1940 (2 delen)	's-Gravenhage 1970

- 2) Overzichtslijst geraadpleegde gemeente en provinciale archieven

Archief gemeente Oude Niedorp

De archiefstukken van deze gemeente liggen in het Regionaal Historisch Centrum Alkmaar. Hiervan zijn de volgende archieven geraadpleegd:

0554 – Archief van gemeente Oude Niedorp, 1816-1970	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
13	Politieverordening
76	Brandweerverslagen; rapporten. 1944-1968.
235	Oranjecomité. 1965.
236	Nationale bevrijdingsdag. 1955, 1960, 1965.
241	Inschrijvingsregisters dienstplicht.

Leemte in kennis

- Stukken betreffende de Luchtbeschermingsdienst, aangetroffen/geruimde ontplofbare oorlogsresten en oorlogsschaderapporten zijn niet aangetroffen in het gemeentearchief.

Archief gemeente Nieuwe Niedorp

De archiefstukken van deze gemeente liggen in het Regionaal Historisch Centrum Alkmaar. Hiervan zijn de volgende archieven geraadpleegd:

0553 – Gemeente Nieuwe Niedorp. 1814-1970	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
4	Wederopbouw van tijdens de meidagen 1940 geleden oorlogsschade. 1940.
17	Sabotagehandelingen en bewakingsdiensten. 1943-1944.
20	Inlevering en teruggave van wapenen en munitie op last van de bezetter. 1940.
44	Onbezoldigde gemeente-veldwachters tbv de luchtbeschermingsdienst. 1941-1948.
57	Militaire graven. 1940-1963.
86	Woningvoorziening in de bezettingstijd. 1940-1945.
91	Onbewoonbaarverklaring gesloopte en ontruimde percelen. 1948-1965.
120	Luchtbeschermingsplan. 1940.
121	Luchtbescherming tijdens bezetting. 1940-1945.
122	Benodigdheden voor de luchtbeschermingsdienst. 1940-1945.
123	Personeel luchtbeschermingsdienst. 1940-1945.
124	Alarmering, waarschuwing in de bezettingstijd. 1940-1945.
125	Evacuatie burgerbevolking in de meidagen van 1940 en tijdens de bezettingstijd (Amersfoort en Den Helder). 1940-1945.

166	Vernieuwing of herstel van waterovergangen; herbouw Nederperbrug; herstel vm.trambrug Langereis; vernieuwing voetbrug Langereis; vernieuwing brug Koppelweg-Oosterweg; vernieuwing Wateringskanterbrug; herstel valbrug; bouw Zaagmolenbrug; vernieuwing Bullebrug. 1950-1951, 1955, 1958.
245	Zorg voor getroffen en Tweede Wereldoorlog. 1940-1945.
409	Politierapporten en meldingen. 1940-1945.
410	Veldwachtersverordening. 1933-1942.
419	Inschrijvingsregisters. 1938-1971.

Archief gemeente Winkel

De archiefstukken van deze gemeente liggen in het Regionaal Historisch Centrum Alkmaar. Hiervan zijn de volgende archieven geraadpleegd:

0559 – Archief van gemeente Winkel, 1938-1970

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
52	Landsverdediging
239	Militaire en oorlogsgraven, oorlogsgraven C J Brouwer, graf Engelse vliegers, opgraving Engels vliegtuig. 1940-1953

Leemte in kennis

- ° Stukken betreffende de Luchtbeschermingsdienst, aangetroffen/geruimde ontplofbare oorlogsresten en oorlogsschaderapporten zijn niet aangetroffen in het gemeentearchief.

Archief gemeente Wieringermeer

De archiefstukken van deze gemeente liggen in het Regionaal Historisch Centrum Alkmaar. Hiervan zijn de volgende archieven geraadpleegd:

0623 – Inventaris van het archief van gemeente Wieringermeer, (1930) 1938-1985 (1989)

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
147-157	Stukken betreffende de vergoeding van de schade aan gemeentelijke eigendommen veroorzaakt door de Tweede Wereldoorlog
154	Stukken betreffende de vergoeding van de schade aan gemeentelijke eigendommen veroorzaakt door de Tweede Wereldoorlog
159	Vergoeding oorlogsschade; afwikkeling financiële administratie Commissie Wederopbouw Wieringermeer.
160	Vergoeding oorlogsschade; diverse aantekeningen en specificaties. zonder jaar
161	Vergoeding oorlogsschade; diverse overzichten. zonder jaar
163	Raadsbesluit tot het vaststellen van de volgorde waarin de herbouw zal geschieden van de ten gevolge van de inundatie verwoeste gemeentelijke eigendommen.
165	Stukken betreffende de verdeling van de ontvangen gelden van de Stichting Nederlands volksherstel en het fonds noodgebieden in verband met oorlogsschade. 1947-1956
516	Stukken betreffende de uitvoering van de Wet overheidsaansprakelijkheid bezettingshandelingen. 1950-1951
547	Stukken betreffende het verstrekken van inlichtingen met betrekking tot gebeurtenissen gedurende de oorlogperiode.
565	Stukken betreffende het bezoek dat J.E.Loudon, burgemeester van Evesham en exoorlogsvlieger R.A.F., met enkele andere personen heeft gebracht aan Wieringermeer op 25 juli 1979.
952 L	Boerderij (bomschade) Zuiderdijk 32 dec. 1942
1044	Maandrapporten: 1940-1950
1055	Stukken betreffende maatregelen tot handhaving van de openbare orde in oorlogstijd en vreedestijd.

1057	Stukken betreffende de ontbinding van verenigingen in de bezettingsjaren en afwikkeling van de schadevergoedingen. 1941-1947.
1190	Stukken betreffende de opbouw en het in werking treden van de luchtbeschermingsdienst Wieringermeer. 1939-1940
1191	Stukken betreffende de wijze van alarmering door de luchtbeschermingsdienst. 1939-1945.
1192	Stukken betreffende de benoeming en het ontslag van vast personeel en de aanmelding van vrijwilligers voor de luchtbeschermingsdienst. 1938-1945.
1193	Stukken betreffende de aanschaf en het gebruik van voorzieningen voor de luchtbeschermingsdienst. 1939-1945.
1194	Overzichtsstaten van verrichte wachtdiensten door de luchtbeschermingsdienst. 1940 okt 1941 dec.
1195	Stukken betreffende de ruiming van niet ontplofte bommen.
1225	Brandrapporten, 1938-1964
1288	Stukken betreffende herbouw van de Poldersteigerbrug in verband met de vernieling in 1944/1945 door de Duitsers.
1293	Stukken betreffende het herstellen van oorlogsschade aan bruggen. 1951
1682	Rapporten betreffende bombardementen en beschietingen in de gemeente. 1940-1944
1683	Stukken betreffende voorschriften met betrekking tot het ruimen en de vindplaats van niet ontplofte bommen.
1684	Stukken betreffende neergestorte vliegtuigen en een kabelballon in de Wieringermeer. 1940-1944
1692	Stukken betreffende een bezoek van D.W. Gaunt, Canadese oorlogsvlieger, die in 1945 een noodlanding in de Wieringermeer maakte.
1743	Kaarten en overzicht van pachters van gronden in de Wieringermeer. 1932-1940

0624 – Inventaris van het archief van gemeente Wieringermeer, (1946) 1986-1995 (1997)

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
528	Stukken betreffende de ruiming van bommen en verongelukte bommenwerper thunderbolt. 1988-1995
731	Stukken betreffende informatie en correspondentie met de piloot van de op 11 mrt 1943 neergeschoten Vickers Wellington bommenwerper G. Lamontagne. 1991.
821	Stukken en krantenartikelen beschrijvende onder meer de 35- en 50-jarige geschiedenis van de gemeente; het neerstorten van Britse gevechtsvliegtuigen gedurende WO II; succesvolle plaatselijke leliekwekerijen en het opnemen van de gemeente in de serie bibliofiele uitgaven "Noord-Holland in Proza, Poëzie en Prenten" van de Culturele Raad Noord-Holland 1987-1992.

0626 – Inventaris van het archief van de Commissie Wederopbouw Wieringermeer, 1945-1949

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
31	Stukken betreffende de financiering van het herstel van de oorlogsschade. 1945-1945.
33	Stukken betreffende financiële vergoedingen voor goedgekeurde bouwwerken.
38-69	Schaderapporten van te herbouwen percelen. 1945-1947
118	Stukken betreffende het herstel van bruggen en het aanleggen van noodbruggen en landhoofden ter verbetering van de onderlinge verbinding.

Provinciaal archief Noord-Holland
De archiefstukken van provincie Noord-Holland liggen in het Noord-Hollands Archief in Haarlem. Hiervan zijn de volgende archieven geraadpleegd:

18 – Provinciaal Bestuur van Noord-Holland	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
1792	Stukken betreffende brand-, molest- en stormschadeverzekeringen van provinciale eigendommen van de griffie, met inventaris, en van diensten en bedrijven, 1918-1943
1798	Stukken betreffende vordering van provinciale eigendommen door de Duitse autoriteiten en defensie- en oorlogsschade en schade als gevolg van evacuatie, in het bijzonder bij het PEN, het PWN en het Provinciaal Ziekenhuis Duinenbosch te Bakkum, 1939-1943
1883	Ingekomen stukken bij en minuten van uitgaande stukken van mr. G.A. van der Bruggen, administrateur 3e afdeling B, leider beschermingsdienst van de griffie, G.J.A. van Asch, hoofdcommies idem en de griffier inzake luchtbescherming, schuilplaatsen, verduistering, legitimatie, deelneming brandploegen en bestellingen in verband daarmee, met reclamefolders, monsters en documentatie. 1938-1943
1995	Stukken betreffende branden en brandgevaar en schade door militaire maatregelen in provinciale duinterreinen. 1940-1943
2074	Stukken betreffende de luchtbescherming bij de provinciale ziekenhuizen, in het bijzonder bij het Provinciaal Ziekenhuis te Medemblik, 1937-1944
3739	Stukken betreffende aanvragen om toekenning van bijdragen van het Rijk ten behoeve van de wederopbouw en het herstel van door oorlogsgeweld beschadigd eigendommen van waterschappen, veenschappen en veenpolders. 1941-1943
4354	Stukken betreffende het verlenen bij K.B. van vergunningen op basis van de Hinderwet aan de ministeries van Oorlog en Marine, vanaf september 1928 van Defensie voor onder andere munitieopslagplaatsen en kustlichttorens, 1902-1940
4481	Stukken betreffende de onteigening van percelen met het ook op sanering van de buurt het Rozenprieel te Haarlem, die op 3 oktober 1940 door een bombardement was getroffen. 1941-1942
4484	Stukken betreffende de organisatie van de brandweer in de gemeenten en de goedkeuring van raadsbesluiten tot het aangaan door gemeentebesturen van gemeenschappelijke regelingen tot hulpverlening bij brand, 1931-1943
4494	Stukken betreffende de behandeling van een verzoek van de Aetsveldsche polder om tussenkomst wegens het opruimen van de in die polder aanwezige veldversterkingen. 1942
4857	Stukken betreffende de betaling uit de provinciale kas van leveringen en werkzaamheden, ingevolge de wet van 4 april 1940 (Stbl. 520), ten behoeve van het droogmalen van de door oorlogsgeweld ondergelopen Gemeenschapspolder, 1940-1941
4927	Stukken betreffende de afrekening met aannemers van provinciale werken wegens door hen geleden schade door oorlogsgevaar en oorlog. 1941
4941	Stukken betreffende de verstrekking van een opgave van vernielde bruggen en van veren aan de secretaris-generaal, waarnemend hoofd van het departement van Waterstaat. 1940
5961	Stukken betreffende het treffen van maatregelen door Rijkswaterstaat bij de eventuele vernieling van de sluiswerken te IJmuiden door bombardementen, 1940
6028	Stukken betreffende de vaststelling van voorschriften en aanwijzingen voor de scheepvaart in tijd van oorlog of oorlogsgevaar, 1939-1941
6606	Stukken betreffende het beschikbaar stellen van een bijdrage voor het herstel van door bommen aan Artis toegebrachte schade. 1941
6901	Stukken betreffende het geven van richtlijnen voor het voeren van de administratie en in het bijzonder inzake de houding van burgerlijke bestuursorganen en ambtenaren in tijden van oorlog, 1893-1921, 1938-1940, 1942-1943
7037	Stukken betreffende het nemen van maatregelen tegen luchtaanvallen, vooral in de gemeenten, en de oprichting van luchtbeschermingsdiensten, 1927-1941

7038	Ingekomen stukken van de Rijksinspectie voor de bescherming van de bevolking tegen luchtaanvallen, houdende de maandoverzichten van de ongevallen ten gevolge van het gebruik van luchtsrijdkrachten voor Nederland in het algemeen en Noord-Holland in het bijzonder. 1940-1941
7039	Stukken betreffende het vervoer van ontplofbare stoffen en het Korps Geleiders van Ontplofbare Stoffen, alsmede stukken betreffende de veiligheidsmaatregelen waaraan springstoffabrieken moeten voldoen, 1888-1892, 1914, 1921-1942
7237	Stukken betreffende het voorzien van een merkteken van een vliegtuigwrak in de Westeinderplassen door de Provinciale Waterstaat. 1942
7247	Stukken betreffende de doorzending van circulaires van de ministeries van Waterstaat en Binnenlandse Zaken aan de gemeentebesturen inzake noodlandingen van burgerlijke luchtvaartuigen, nationaliteitskenmerken van buitenlandse vliegtuigen en bouwen in de omgeving van luchtvaartterreinen, 1930, 1940-1941
7299	Stukken betreffende de medewerking aan de nationale collecte voor de door de oorlog getroffen gebieden, alsmede stukken betreffende de opgave door de Noord-Hollandse gemeenten van de opbrengst van deze inzameling en van de geleden oorlogsschade, 1940
7300	Ingekomen opgaven van geleden oorlogsschade door Noord-Hollandse burgemeesters aan de secretaris van de Commissie Oorlogsschade te 's-Gravenhage. 1940
7301	Stukken betreffende de instelling van oorlogsschadecommissies, de aanwijzing van twee van de drie leden in die commissies in de rayons Amsterdam en Den Helder en de voorziening in een vacature in de schade-enquêtecommissie in het rayon Amsterdam, 1940-1942
7304	Stukken betreffende de instelling door de secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken van zogenaamde "vliegveldcommissies" tot registratie van de schade ten gevolge van de vordering door de Duitse weermacht van gronden, bedrijfsgebouwen en woningen voor de aanleg en/of uitbreiding van vliegvelden, 1941-1942
7721	Ingekomen processen-verbaal inzake oorlogshandelingen, zoals bominslagen in Aalsmeer, Den Helder, Haarlem, Haarlemmermeer, Heemstede en Twisk, 1941

245 – Militair Gezag in Noord-Holland, 1945-1946

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
14-108	P.M.C. Noord-Holland: Bruggen en mijnopruiming - algemene correspondentie
19-149	P.M.C. Noord-Holland: Algemene correspondentie. Mijnen in de kuststrook - gelegde en geruimde mijnen - opgaven
28-200	P.M.C. Noord-Holland: Springladingen, mijnen en munitie - opgaven van en correspondentie over -
47-37	D.M.C. Alkmaar: Politie-rapporten
73-83	D.M.C. Amsterdam: Politie-rapporten
73-94a	D.M.C. Amsterdam: Kopieën geleide biljatten vervoer springstoffen
73-94b	D.M.C. Amsterdam: Rapporten Bureau Inlichtingen benevens fotokopieën van verdedigingswerken gezonden naar Engeland
91-51	D.M.C. Haarlem: Processen-verbaal en rapporten van ongevallen, diefstal
91-52	D.M.C. Haarlem: Processen-verbaal en rapporten van een ontploffing in een munitiebergplaats in Beverwijk op 9 juli 1945
92-62	D.M.C. Haarlem: Politie-rapporten
93-64	D.M.C. Haarlem: Weekrapporten
96-96	D.M.C. Haarlem: Mijnevelden en versperringen - opgave van en correspondentie inzake opruiming van -
112-1	D.M.C. Den Helder: Ingekomen correspondentie - door de Militaire Commissie behandelde - betreffende o.a. oorlogsgraven, teruggave schepen, vordering voertuigen, mijnevelden, enz. mei 1945
112-2	D.M.C. Den Helder: Ingekomen correspondentie - door de Militaire Commissie behandelde - betreffende o.a. oorlogsgraven, teruggave schepen, vordering voertuigen, mijnevelden, enz. juni 1945
112-3	D.M.C. Den Helder: Ingekomen correspondentie - door de Militaire Commissie behandelde - betreffende o.a. oorlogsgraven, teruggave schepen, vordering voertuigen, mijnevelden, enz. juli 1946

112-4	D.M.C. Den Helder: Ingekomen correspondentie - door de Militaire Commissie behandelde - betreffende o.a. oorlogsgraven, teruggave schepen, vordering voertuigen, mijnenvelden, enz. aug. 1947
113-9	D.M.C. Den Helder: Oorlogsgraven - ingezonden brieven en opgaven betreffende -
138-9	D.M.C. Hoorn: Graven gesneuvelde geallieerde militairen - circulaires en correspondentie betreffende -
140-41	D.M.C. Hoorn: Mijnen - opgaven van mijnenvelden, bommen, enz. correspondentie inzake de opruiming van mijnen enz. en het vrijgeven van wegenterreinen na opruiming
150-33	D.M.C. Zaandam: Politie-rapporten diverse gemeenten
150-34	D.M.C. Zaandam: Politie-rapporten diverse gemeenten
150-39	D.M.C. Zaandam: Mijnenvelden, circulaires en ingekomen brief

3) Overzichtslijst geraadpleegde collecties en inventarissen van het NIOD

Toegangsnummer 216K - Collectie Departement van Justitie

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
179	Ingekomen en minuten van uitgegane stukken, 16 december 1942 - 21 november 1944
180	Rapporten van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politiekorpsen en de Marechaussee inzake het geven van het sein luchtalarm, het neerstorten van vliegtuigen en vliegtuigonderdelen en de vondst van niet-ontplofte explosieven, 23 juni 1943 - 28 april 1944
181	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Aalsmeer-Apeldoorn
182	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Arcen-Arnhem
183	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Baarn-Burgh
184	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Capelle a/d IJssel - Dwingeloo
185	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Echt-Zwolle
186	Meldingen van verschillende gemeenten betreffende ongevallen, beschietingen, bombardementen en het afwerpen van (lege) benzinetanks door vliegtuigen
188	Meldingen van luchtalarm in de provincies Gelderland en Overijssel, 18 september 1944 - 16 januari 1945
844	Rapport van de Marechaussee Clinge aan de hoofdinspecteur van de Luchtbescherming inzake het neerstorten van een vliegtuig, 3-5 januari 1944

Toegangsnummer 077 – Collectie Generalkommissariat für das Sicherheitswesen - Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
518	Verslagen van de Befehlshaber der Ordnungspolizei betreffende de luchtaanvallen op Nederlands grondgebied van 21 tot en met 27 augustus 1940
993	Verslagen betreffende geallieerde luchtaanvallen op bewapeningsbedrijven in Hengelo en de gasfabriek in Rotterdam, 1942-1943
1328	Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940-1941
1332	Stukken betreffende vijandelijke luchtaanvallen, landingen van vijandelijke vliegeniers, het vinden van versperringsballons, het werpen van springstoffen en het gebruik van sabotagematerialen, 1940-1943
1759	Berichtgevingen betreffende neergekomen vliegtuigen, 1943

1855	Telegrammen van de marechaussee regio Rotterdam aan het 3. Polizeibataillon over bominslagen en delicten, 27-30 november 1944
------	---

4) Geraadpleegde toegangen en inventarissen van het Nationaal Archief Den Haag

Toegang 2.04.53.15 – Binnenlandse Zaken; Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen, 1937-1946

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
40	Ingekomen en minuten van uitgegane brieven van en aan diverse overheidsinstellingen 1940 – 1941: Commissaris der Koningin in de provincie Noord-Holland, nrs. 18.4.1 - 18.4.21
75	Meldingen en processen -verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde Luchtactiviteiten 1940-1941: Noord-Holland

5) Geraadpleegde archief in het Semistatisch archief van het Ministerie van Defensie

Archief MMOD 1945-1947

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
50	N t/m O
54	W

6) Overzicht geraadpleegde stukken uit collectie 575 van het NIMH

In de collectie 575 van het NIMH zijn geen relevante stukken betreffende het onderzoeksgebied aangetroffen.

7) Geraadpleegde bronnen bij de EOD

Zowel de MORA's als de mijnenkaarten zijn geraadpleegd. De resultaten hiervan zijn opgenomen in bijlage 4.

8) Geraadpleegde toegangsnummers van het National Archives te Londen

Om te voldoen aan de richtlijnen betreffende de gegevens van de RAF, zoals gesteld in het Certificatieschema, is Wardocs geraadpleegd. Het bedrijf Wardocs levert gegevens omtrent bombardementen en/of vliegtuigcrashes uit buitenlandse archieven, zoals The National Archives te Londen, The National Archives and Records Administration ('NARA') te College Park en het Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg.

Ten behoeve van de bominslag, gemeld in de nacht van 26 op 27 maart 1942, is door Wardocs een aanvullend onderzoek uitgevoerd. Deze stukken zijn opgenomen in bijlage 5. De gegevens zijn geanalyseerd en beschreven in hoofdstuk 5.

9) Geraadpleegde inventarissen van het Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg

RL 2-II – Generalstab der Luftwaffe / Luftwaffeführungsstab, 1931-1945

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
4 5. Abteilung (Ic; Feindaufklärung, Abwehr, geistige Betreuung)	
RL 2-II/205	9. - 21. Mai 1940
RL 2-II/206	22. - 27. Mai 1940
RL 2-II/207	28. Mai - 2. Juni 1940
RL 2-II/208	3. - 8. Juni 1940
RL 2-II/209	9. - 14. Juni 1940
RL 2-II/210	15. - 22. Juni 1940
RL 2-II/211	23. - 30. Juni 1940
RL 2-II/211a	1. - 6. Juli 1940
RL 2-II/212	7. - 20. Juli 1940
RL 2-II/213	21. Juli - 1. Aug. 1940
RL 2-II/1025	2. - 11. Aug. 1940
RL 2-II/1026	12. - 16. Aug. 1940
RL 2-II/214	15. - 22. Sept. 1940
RL 2-II/215	23. Sept. - 1. Okt. 1940

RL 2-II/216	3. - 13. Okt. 1940
RL 2-II/217	14. - 24. Okt. 1940
RL 2-II/218	25. Okt. - 4. Nov. 1940
RL 2-II/219	5. - 13. Nov. 1940
RL 2-II/220	14. - 19. Nov. 1940
RL 2-II/221	20. - 26. Nov. 1940
RL 2-II/222	27. Nov. - 3. Dez. 1940
RL 2-II/223	4. - 12. Dez. 1940
RL 2-II/224	13. - 21. Dez. 1940
RL 2-II/225	22. - 31. Dez. 1940
RL 2-II/226	1. - 9. Jan. 1941
RL 2-II/227	10. - 18. Jan. 1941
RL 2-II/228	19. - 31. Jan. 1941
RL 2-II/229	1. - 9. Febr. 1941
RL 2-II/230	10. - 18. Febr. 1941
RL 2-II/231	19. - 28. Febr. 1941
RL 2-II/232	1. - 8. März 1941
RL 2-II/233	9. - 16. März 1941
RL 2-II/234	17. - 21. März 1941
RL 2-II/235	22. - 24. März 1941
RL 2-II/236	25. - 31. März 1941
RL 2-II/237	1. - 7. Apr. 1941
RL 2-II/238	8. - 14. Apr. 1941
RL 2-II/239	15. - 22. Apr. 1941
RL 2-II/240	23. - 30. Apr. 1941
RL 2-II/241	1. - 6. Mai 1941
RL 2-II/242	7. - 14. Mai 1941
RL 2-II/243	15. - 26. Mai 1941
RL 2-II/244	27. Mai - 7. Juni 1941
RL 2-II/245	8. - 15. Juni 1941
RL 2-II/246	16. - 25. Juni 1941
RL 2-II/247	26. - 30. Juni 1941
RL 2-II/248	1. - 6. Juli 1941
RL 2-II/249	7. - 12. Juli 1941
RL 2-II/250	13. - 18. Juli 1941
RL 2-II/251	19. - 24. Juli 1941
RL 2-II/252	25. - 31. Juli 1941
RL 2-II/253	1. - 9. Aug. 1941
RL 2-II/254	10. - 16. Aug. 1941
RL 2-II/255	17. - 22. Aug. 1941
RL 2-II/256	23. - 28. Aug. 1941
RL 2-II/257	29. Aug. - 3. Sept. 1941
RL 2-II/258	4. - 8. Sept. 1941
RL 2-II/259	9. - 14. Sept. 1941
RL 2-II/260	15. - 20. Sept. 1941
RL 2-II/261	21. - 26. Sept. 1941
RL 2-II/262	27. Sept. - 2. Okt. 1941
RL 2-II/263	3. - 9. Okt. 1941
RL 2-II/264	10. - 14. Okt. 1941
RL 2-II/265	15. - 18. Okt. 1941
RL 2-II/266	19. - 23. Okt. 1941
RL 2-II/267	24. - 28. Okt. 1941
RL 2-II/268	28. Okt. - 3. Nov. 1941
RL 2-II/269	4. - 9. Nov. 1941

10) Geraadpleegde luchtfoto's

In bijlage 3 is middels een kaart de situering van de luchtfoto's, welke gebruikt zijn ten behoeve van het onderzoek, weergegeven.

11) Geraadpleegde krantenberichten

Ten behoeve van onderzoek naar contra-indicaties in de vorm van explosievenruimingen over de periode 1940-1972 is in ieder geval gezocht naar krantenberichten via de online zoekmachine Delpher en via de verzameling krantenknipsels uit het archief van de Hulpverleningsdienst (Nationaal Archief toegang 2.04.110).

In de zoekmachine Delpher zijn geen relevante artikelen betreffende het onderzoeksgebied aangetroffen.

Nationaal archief
Toegang 2.04.110 – Korps Hulpverleningsdienst (1945-1974)

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
21	Registers met krantenknipsels inzake explosieven

12) Kadaster

Een overzicht van historisch topografische kaarten ten behoeve van het inventariseren van naoorlogse ruimtelijke ontwikkelingen zijn weergegeven in bijlage 6. In hoofdstuk 4 is hier nog een korte beschrijving van opgenomen.

13) Geraadpleegde getuigen

Indien er een getuigenverklaring is afgenomen, zijn de relevante gegevens terug te vinden in de chronologische tabel in bijlage 4. De verklaring is daarin dan geciteerd. Het origineel van de getuigenverklaring wordt bij Sweco gearhiveerd.

Disclaimer

Sweco Nederland B.V. sluit voor de uitvoering van haar werkzaamheden aan bij landelijke kwaliteitsrichtlijnen en regelgeving. Dit onderzoek wordt conform de wettelijke regeling CS-VROO uitgevoerd. Dit onderzoek betreft een bureaustudie en om die reden wijst Sweco erop dat de lokale situatie af kan wijken van de beschreven situatie. Dit is inherent aan het karakter van dit onderzoek en daarom is het niet mogelijk om garanties voor dit onderzoek te verstrekken. Sweco Nederland B.V. verstrekt dan ook geen garantie.

Sweco Nederland B.V. accepteert geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever of derden naar aanleiding van de door Sweco Nederland B.V. uitgevoerde onderzoeken nemen.